

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Katedra bohemistiky

DISKURZ VÁCLAVA MORAVCE

DISCOURSE OF VACLAV MORAVEC

Bakalářská práce

Ondřej Kubát

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Soňa Schneiderová, Ph.D.

Olomouc 2010

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracoval samostatně a uvedl v ní veškerou literaturu a ostatní zdroje, které jsem použil.

V Olomouci dne 11. května 2010

Obsah

Úvod.....	4
1 Diskurz moderátora a mediálního rozhovoru	5
1.1 Diskurz, text a styl.....	5
1.1.1 Diskurz moderátora	9
1.2 Mediální rozhovor	11
1.2.1 Žánr pořadu Otázky Václava Moravce – diskuze, nebo debata? 16	
1.2.2 Etika mediálního rozhovoru	17
1.3 Vymezení problémů pro rozbor vlastností diskurzu pořadu a jeho moderátora.....	18
2 Rozbor vlastností diskurzu pořadu Otázky Václava Moravce a jeho moderátora	21
2.1 Žánr pořadu Otázky Václava Moravce	21
2.2 Přístup Václava Moravce k neobratným řečníkům	26
2.3 Skryté blízké vztahy	31
2.4 Infotainment a confrontainment	32
2.5 Etika mediálního rozhovoru	37
2.6 Jak často, koho a jak moderátor cituje	41
2.7 Role předtočených rozhovorů	43
2.8 Četnost návštěv reprezentantů politických stran	46
2.8.1 Četnost návštěv hostů v roce 2009	47
Závěr	49
Anotace bakalářské práce.....	53
Použitá literatura	55
Přílohy	57
Seznam příloh.....	57
Příloha č. 1.....	58
Příloha č. 2.....	61
Příloha č. 3.....	64
Příloha č. 4.....	65
Příloha č. 5.....	80
Příloha č. 6.....	84
Příloha č. 7.....	88
Příloha č. 8.....	89
Příloha č. 9.....	90

Úvod

Tématem této bakalářské práce je rozbor diskurzu pořadu *Otázky Václava Moravce* a jeho moderátora. Práce je založena na předpokladu, že diskurz v sobě zahrnuje nejenom styl práce samotného moderátora, jeho výpovědi či chování, ale také adresáta sdělení a situační kontext. Diskurz je tedy chápán v jeho širším významu.

Cílem práce je rozbor vlastností diskurzu pořadu *Otázky Václava Moravce* a jeho moderátora prostřednictvím rozboru jevů, které se v diskurzu pořadu a jeho moderátora objevují. Pozorované jevy jsou vymezeny na základě studia odborné literatury o mediálních rozhovorech a o mediálním diskurzu.

Práce je rozdělena na dvě části. V první části je pozornost kladena na definování termínů diskurz moderátora a mediálního rozhovoru a vymezení a definování jevů, které budou v pořadu *Otázky Václava Moravce* pozorovány. Druhá část obsahuje samotný rozbor vlastností diskurzu pořadu a jeho moderátora, konkrétně jsou v ní rozebírány tyto jevy: žánr pořadu, chování moderátora k neobratným řečníkům, skryté blízké vztahy mezi moderátorem a hostem, infotainment a confrontainment, etika mediálního rozhovoru, citování, role předtočených rozhovorů a četnost návštěv reprezentantů politických stran. Výsledky rozboru a interpretace těchto vlastností diskurzu jsou dokumentovány úryvky z textových prepisů pořadu *Otázky Václava Moravce*.

Práce si neklade za úkol analyzovat celý pořad *Otázky Václava Moravce* a jeho moderátora. Analýza celého diskurzu pořadu a diskurzu jeho moderátora by překračovala rozsah bakalářské práce. Bakalářská práce se proto zaměřuje pouze na pozorování výše uvedených vybraných a předem definovaných vlastností diskurzu pořadu a jeho moderátora. Výsledky rozboru sledovaných jevů jsou dokumentovány na vybraných příkladech, nejedná se tedy o reprezentativní kvantitativní obsahovou analýzu diskurzu.

1 Diskurz moderátora a mediálního rozhovoru

1.1 Diskurz, text a styl

Pojem diskurz je termínem s mnoha významy a interpretacemi. Definovat ho lze několika způsoby, stejně tak lze na něj nahlížet z několika různých hledisek¹.

Podle Hoffmannové se uživatelé termínu diskurz shodnou, že se „diskurz vztahuje k užívání jazyka v interakci a že bývá tradičně spojován spíše s projevy mluvenými než psanými“ (Hoffmannová, 1997, s. 8).

Právě z hlediska, že se diskurz pojí spíše k projevům mluveným, je problematický vztah mezi diskurzem a textem. Hoffmannová tvrdí, že termíny diskurz a text jsou někdy používány jako synonyma, v jiných případech je text vyhrazen pro projevy psané a diskurz pro projevy mluvené (Hoffmannová, 1997). Podle Hoffmannové „zahrnuje diskurz v širším pojetí nejen sdělení (text), ale i mluvčího (autora), adresáta sdělení, a bezprostřední (nebo i rozsáhlejší) situační kontext. Diskurz tak bývá definován jako integrovaný celek textu a kontextu, jako spojení jazykové realizace interakce a jejího kontextového přesahu“ (Hoffmannová, 1997, s. 8).

Podle Holého je termín *diskurz* neurčitě definován záměrně. Můžeme rozlišit lingvistické pojetí diskurzu, které chápe diskurz jako jazykovou jednotku, která přesahuje hranice věty, a antropologické a společenskovední pojetí diskurzu, které vychází z Foucaultova pojetí diskurzu jako korpusu textů, které mohou být mluvené, psané, hudební apod., který je vytvářen v různých kontextech². Holý sám chápe diskurz jako „sociálně utvářenou komunikaci, která vede k produkování 'textů'. Nemusí být ani psané ani mluvené, nýbrž mohou být konstituovány i prostřednictvím jiných výrazových forem, například prostřednictvím reprezentativních a performativních dovedností“ (Holý, 2010, s. 11).

¹ V této práci se budeme opírat o definice a výklad pojmu Jiřího Krause a Jany Hoffmannové.

² Viz například pojetí diskurzu Fairclougha.

Podle Szymanka je však diskurz „komunikace pomocí řeči: rozhovor, promluva, diskutování, rozprávění atd. Diskurz je charakterizován svými účastníky, jejich záměry, cíly i funkcemi, které má plnit“ (Szymanek, 2003, s. 104).

Podle Krause označoval termín diskurz „synonymní význam pro prvního z členů desaussurovské dichotomie langue – parole. Ve své analýze jazykového korpusu při zkoumání nadvětné (textové) syntaxe potom s termínem diskurz chápaným jako „koherentní posloupnost vět“ pracoval americký lingvista Zelling S. Harris ve stati *Discourse Analysis* z roku 1952“ (Kraus, 2003, s. 17).

Ovšem i podle Krause může být na diskurz nahlíženo i jako na výpověď, tedy jako na druhého z členů desaussurovské dichotomie (parole). Podle Krause jde v tomto případě „o pozici vymezující diskurz jako situačně zakotvený komunikační akt i jako soubor podmínek, za nichž tento akt vzniká. Klasifikační kritéria tvoří žánry, například televizní diskuze, zpráva, reportáž apod. a analýza kontextů, z nichž se diskurz utváří“ (Kraus, 2008, s. 113).

Pokud na diskurz nahlížíme jako na jazykový systém, tedy jako na desaussurovskou dichotomii langue – parole, potom lze podle Krause proti sobě postavit jazykový systém abstraktních jednotek, např. foném, morfém, větu, tedy langue a diskurz jako užití jazyka v kontextu, tedy parole (Kraus, 2008). Parole poukazuje podle Krause na různé kontexty, např. diskurzy názorové (socialistické, surrealistické), diskurzy funkční (politické či žurnalistické), diskurzy profesionální a zájmové (lékařské a sportovní), nebo na kontexty, které vyplývají z vědomého zařazení člověka k určitému skupině, např. diskurz rasistický (Kraus, 2008).

Kraus dále uvádí, že Michel Foucault soudí, že podobu diskurzu podmiňují soubory historických utvářených pravidel a konvencí, přičemž Foucault tyto soubory nazývá diskurzivní formace. Tento termín později převzal francouzský filozof Michel Pêcheux. Pêcheux tímto termínem označoval „způsob vyjádření politických a ideologických postojů“ (Kraus, 2008, s. 113). Kraus interpretoval Pêcheuxe tak, že Pêcheux tvrdil, že

způsob vyjádření politických a ideologických postojů nezáleží na individualitě, na aktuálním řečníkovi, ale na snaze dané společenské skupiny o vymezení svých názorů či postojů vůči skupinám odlišným. Jako příklady diskurzivní formace uvádí Kraus oslavnou řeč, kázání, programové prohlášení apod. Kraus dále uvádí, že sémantickým důsledkem a následně problémem je pronikání jasně vymezených výrazů z jedné diskurzivní formace do druhé, čímž dochází k proměnám výrazů (např. pakt, revoluce, puč atp.) (Kraus, 2008).

Teprve od šedesátých let dvacátého století používají diskurz ve významu „konkrétní akt mluvení“ představitelé různých pojetí jazyka v komunikační interakci, například autoři teorie ilokučních aktů J. L. Austin a J. Searle a další (Kraus, 2003).

Kraus dále odkazuje na slovník *Les termes clefs de l'analyse du discours*, kde Dominique Maingueneau³ definoval diskurz jako „aktivitu komunikujícího subjektu podmíněnou zadanými kontexty“ (Kraus, 2008, s. 112).

Podle Krause mají všechna tato pojetí diskurzu čtyři společné rysy – „schopnost přenášet informace, koherenci jednotlivých složek, tedy výpovědí a slov, situačnost, kterou se rozumí zasazení do konkrétního prostředí a vymezení vztahu k dané skupině posluchačů, příjemců a intertextovost, tedy návaznost na jiné texty“ (Kraus, 2003, s. 17).

Termín diskurz je podle Krause terminologicky nejasný, z čehož vyplývá celá řada nepochopení a nesprávných interpretací. Na této nejasnosti se výraznou měrou podílí celá řada synonymních pojmenování. Za diskurz se tak nevhodně označuje například jazykový projev, nadvětný útvar, promluva, promluvový komplex, text, sdělení, komunikát a podobně (Kraus, 2008).

Norman Fairclough zahrnuje pod termín diskurz psaný i mluvený projev. Tvrdí však, že někteří teoretikové řadí pod diskurz i prvky neverbální komunikace. „Stejně jako to dělá mnoho lingvistů, tak i já budu používat termín diskurz ve smyslu mluveného a psaného jazyka, i když

³ Dominique Maingueneau je francouzský profesor lingvistiky, působí na pařížské univerzitě.

chtějí někteří teoretikové termín rozšířit o další sémiotické aktivity, jako jsou například vizuální obrazy či neverbální komunikace“ (Fairclough, 1995, s. 54).

Faircloughovo vymezení diskurzu umožňuje podle Lapčička „chápat produkování a reprodukování jednotlivých výpovědí a také faktory a podmínky, které mají na způsob produkování a reprodukování vliv. To umožňuje analyzovat nejen témata v rámci diskurzu, ale také různé diskurzivní prvky a diskurzivní strategie. Diskurz tak může být analyzován z hlediska identifikace nepsaných pravidel, způsobů užití jazyka i z hlediska kontextu diskurzu“ (Lapčičk, 2008, s. 195).

Podle Zábrodské je termín diskurz používán v lingvistice ve dvou zcela odlišných a specifických významech. Ve strukturální lingvistice označuje nadvětnou jednotku textu, tedy jednotku, která je rozsáhlejší nežli věta. Ve funkcionální lingvistice potom termín diskurz označuje užití jazyka v písmu a řeči. Podle Zábrodské lze však termín diskurz chápat v širším slova smyslu, určitý diskurz může mít charakteristiky různých sociálních skupin. V takovém případě je možné mluvit o „diskurzu médií“, „diskurzu sportovců“ atp. (Zábrodská, 2009).

Z výše uvedeného je tedy zřejmé, že definovat diskurz lze hned několika způsoby. Můžeme na něj také nahlížet z různých hledisek a úhlů. Ani podle Jílka není „užívání termínu diskurz v lingvistice, obecně v humanitních disciplínách a sociálních vědách jednotné, je podmíněné teoretickým směrem, jeho metodologickým přístupem k jazykovému materiálu“ (Jílek, 2004, s. 23).

S termínem diskurz je úzce spjatý i pojem styl. Otázkou ovšem je, v čem se tyto dva termíny odlišují. Podle Hoffmannové se diskurz týká nejen mluvčího, ale i samotného sdělení (textu), dále adresáta a situačního kontextu. V tomto případě tedy diskurz v sobě zahrnuje všechny aspekty mediálního rozhovoru a je širším pojmem než styl. Naproti tomu styl je specifická práce mluvčího s jazykem, týká se tedy mluvčího, nikoliv kontextu. Jedná se v zásadě o styl vyjadřování, každý mluvčí individuálně volí prostředky pro realizaci interakce. Styl může být např. monologický

nebo dialogický. Tato práce je zaměřena na styl dialogický; jeho součástí jsou reakce mluvčího na partnera, skákání do řeči, mimika, gestikulace apod. (Hoffmannová, 1997). Styl je „výsledkem slohotvorného procesu, který se vyznačuje při využívání přirozeného jazyka, při aplikaci pojmu styl na jevy jazykové se doporučuje dávat přednost termínu styl řečový“ (Encyklopedický slovník češtiny, 2002, s. 447).

Jak jsme se již zmínili, styl vyjadřování je však užším pojmem než diskurz, neboť diskurz v sobě navíc zahrnuje i sociální kontexty, nikoliv jen řečový styl. Diskurz nelze analyzovat pouze lingvisticky, je třeba vzít v úvahu také *text diskurzu v sociálním kontextu*. Ve své práci takto chápeme diskurz, tedy *diskurz v širším slova smyslu*, nikoliv diskurz jako řečový styl moderátora. V této práci tedy bude východiskem diskurz, který se vztahuje ke kontextu, k užívání jazyka v interakci a bude v sobě zahrnovat „nejen sdělení, ale i mluvčího, adresáta sdělení, a bezprostřední (nebo i rozsáhlejší) situační kontext“ (Hoffmannová, 1997, s. 8). Diskurz budeme chápat jako diskurz vztahující se k mluvenému projevu. Diskurz bude současně „analyzován z hlediska identifikace nepsaných pravidel, způsobů užití jazyka i z hlediska kontextu diskurzu“ (Lapčík, 2008, s. 195).

1.1.1 Diskurz moderátora

Francouzský sociolog Pierre Bourdieu podle svých zkušeností ze zahraničních obdobných diskuzí a debat tvrdí, že jednotliví politici se spolu znají a svůj spor, polemiku, vedou jen na oko. Tvrdí, že oponenti a politici, kteří se tváří, že se nemají rádi a že spolu v mnoha věcech zásadně nesouhlasí, jsou kamarády. Jako důkaz uvádí Bourdieu občasné chyby při vzájemném oslovování politiků, například když francouzský známý ekonom Attali oslovil v televizní debatě současného francouzského prezidenta tímto způsobem: „*Nicolas ... Sarkozy*“, tedy mezi křestním jménem a příjmením vznikla mezera, Attali si svůj čin uvědomil a snažil se rychle zabránit určitému faux pas (Bourdieu, 2002, s. 26). Stejně skryté vztahy mohou být přítomné i mezi hostem a moderátorem. Ovšem vzhledem k faktu, že moderátoři jsou profesionály, je zkoumání vztahů mezi moderátorem a hostem velmi obtížné.

Důležitější jsou však vztahy mezi samotnými hosty. Otázkou podle Bourdieua zůstává, zda jsou diváci spikleneckví politiků schopni odhalit či identifikovat, nebo zda se stávají oběťmi této falešné hry. Bourdieu totiž takovou debatu nazývá debatou falešnou. Existuje však podle něj ještě jeden typ, a to falešně pravá debata. Ústředním článkem této debaty se stává moderátor, tedy osoba, na kterou kladou diváci ze začátku pořadu největší důraz, osoba, která je nejviditelnější a která určuje pravidla diskuze či debaty. Diváci totiž bystře vnímají, kdy a jak moderátor zasahuje, komu nechává více prostoru, na co a jakým způsobem reaguje. Moderátor je podle Bourdieua omezujícím faktorem, který vnucuje téma, pravidla a problematiku. Svůj postoj dává najevo tónem, pohrdavým kladením otázek či ironickým děkováním. Moderátor se stává cenzorem a mluvčím „imbecilů“, naznačuje, že „divák je hlupák už z definice a že tomu nebude rozumět“. Používá tedy prostředky k přerušení inteligentního projevu hostů typu: „Tady vás přeruším, tomu nerozumím“ (Bourdieu, 2002, s. 28).

Podle Čmejkové se moderátoři televizních rozhovorů v České republice do netaktního chování a do příkrosti, kterou se snaží dát najevo svou objektivnost a nezaujatost, nutí. Moderátoři se „snaží spor vyprovokovat, aby mohli mediální dialog označit jako střet“. Zatímco politici jsou na konfrontační styl moderátorů zvyklí, neprofesionální a mediálními poradci netrénovaní hosté pořadu nedokážou ve vypjaté situaci při rozhovoru racionálně myslet a jejich projev se tak stává chaotickým a z hlediska informační kvality i nerelevantním. (Čmejková, 2003, s. 82).

Co je tedy výsledkem takové falešně pravé debaty? Bourdieu tvrdí, že si jednotliví účastníci debaty nejsou rovni. Dokazuje to na příkladu debaty o stávce ve Francii. Představitel odborů dopravy (který byl v debatě tím nejdůležitějším) dostal ve dvouhodinové debatě jen minimum času pro svou řeč. Důvodem bylo, že tento představitel nebyl dobrým řečníkem a moderátor ho proto nenechal mluvit, byl k němu stejně tvrdý a přísný jako k řečníkům dobrým, profesionálním. Právě nerovnost mezi oběma stranami – na jedné stávkující (špatní řečníci, amatéři), na druhé politici (profesionálové komunikace) je chybou. Aby si obě strany byly rovny, měl

by moderátor špatným řečníkům pomáhat, být k nim shovívavější, Bourdieu doslova píše, že moderátor musí být v takové situaci „nespravedlivý“. Podle Bourdieua se to však neděje, naopak moderátor ve většině případů špatného řečníka ještě více shodí a staví se do role arbitra. (Bourdieu, 2002, s. 29).

Bourdieu uvádí i další problémy, se kterými se může pozorný divák při sledování politických debat setkat. Moderátor, eventuálně televize, má výsostné právo rozhodnout o tom, koho si do svého pořadu pozve. Televize se tak na jednu stranu snaží působit demokraticky, tedy poskytovat prostor všem zúčastněným, na druhou stranu může sama někoho „nepozvat“, případně host může pozvání odmítnout. S těmito okolnostmi už divák není seznámen a stává se tak součástí velkého divadla a dopředu připravené hry.

V televizních debatách se také setkáváme s předem připraveným scénářem, ve kterém je minimum místa na improvizaci a nečekané zvraty. V takové situaci je zřejmé, že moderátor je nucen ohraničit debatu pomyslnými mantinely tak, aby se od tématu neodbočilo už jen z toho důvodu, aby se mohly připravené rozhovory použít v dalším průběhu vysílání (Bourdieu, 2002, s. 29).

Poslední vlastností debat, která není na první pohled zřejmá, je podle Bourdieua logika jazykové hry. Existují totiž určitá nepsaná pravidla, která určují způsob debaty (hry). Jisté věci mohou být vysloveny, jiné ne. V debatě musí vystupovat dobrák proti surovci, je třeba, aby došlo ke střetu. V jiné situaci je potřeba pozvat do debaty profesionály. Ti jsou domluveni už předem, dokážou mluvit a stávají se pro moderátora „dobrymi zákazníky“ (Bourdieu, 2002, s. 30, 31).

1.2 Mediální rozhovor

Každý mediální rozhovor má nějaký diskurz, eventuálně více diskurzů. Můžeme tedy říci, že diskurz, ať už máme na mysli jakýkoliv, je vždy uvnitř jakéhokoliv mediálního rozhovoru přítomen.

Podle Čmejkové byl veřejný mediální projev dříve, tedy před rokem 1989, chápán spíše jako monolog. Mluvčí mohl stylizovat svůj projev dopředu, nemusel reagovat na podněty druhých, jeho publikum bylo nevměšující se do tématu. Od 90. let je ovšem veřejný projev chápán spíše

jako interview, dialog, debata, diskuze či polemika. Právě proměna monologického rázu projevu v dialogický výrazně ovlivnila celý žánr veřejného projevu. Mluvčí je rušen ostatními účastníky projevu, musí svou řeč přizpůsobovat podnětům okolí a nově vznikající komunikační situaci, řeč je přerušovaná a tón projevu je ve většině případech konfrontační (Čmejková, 2003).

Tento styl veřejného projevu se stal podle Čmejkové oblíbeným druhem zábavy, což přispělo k profilaci žánru.

V odborné literatuře vznikly dokonce nové termíny – *infotainment* a *confrontainment*. Termín *infotainment* v tomto případě označuje spojení informací a zábavy (z anglického information a entertainment), termín *confrontainment* znamená konfrontaci pro pobavení (z anglického confrontation a entertainment). Čmejková také uvádí, že německá teoretička dialogu a mediálního dialogu Edda Weigandová a nezávisle na ní i americký konverzační analytik John Heritage označují současné mediální střety politiků jako „novodobé gladiátorské hry“ (Čmejková, 2003).

Podle Bartoška chtějí politici v televizních debatách především představit svou stranu, případně prezentovat svou osobnost a svůj program. Tvrdě tak vystupují proti svým oponentům, brání se a názorově se střetávají. Nejvíce účinnou metodou je přímá kritika oponujících soupeřů, politici se k sobě chovají nepřátelsky a před veřejností obstojí pouze ten, kdo se dokáže pohybovat v mediálním světě a kdo dokáže vyhovět celkové a kompletní medializaci politické scény (Bartošek, 1997).

Cílem moderátora je podle Čmejkové donutit politika, případně hosta z jiného odvětví veřejného života, aby na otázky odpovídal přesně a aby tak divák znal jednoznačné stanovisko hosta. Naopak především politici využívají televizních rozhovorů k vlastní prezentaci, případně k propagaci svých politických stran a programů. I když jsou tedy cíle moderátora a hosta pořadu odlišné, snaží se všichni účastníci rozhovoru předejít sporům. Na druhou stranu se tato snaha tříští s úkolem moderátora vyvolat kontroverzi, protože „čím je televizní rozhovor kontroverznější a ostřejší, tím je zajímavější“ (Čmejková, 2003, s. 84).

V mediálním rozhovoru lze rozlišit několik žánrů. Žánry debata a diskuze jsou úzce propojeny a laikům splývají. Je však mezi nimi jeden zásadní rozdíl. Zatímco diskuze si klade cíle (například najít společné řešení), debata je pouze prezentací již utvořených názorů (Szymanek, 2003). Podle Mistríka jsou žánry diskuze, polemika a debata součástí řečnického stylu (Mistrík, 1989).

Termín debata pochází podle Szymanka z francouzské slova *débat*, což znamená boj se slovy. Debata je „polemická diskuze, obvykle veřejná, odvíjená shodně s méně či více formálně pojatými procedurálními předpisy, které stranám garantují možnost vyčerpávajícího předložení jejich stanovisek a argumentů, vedení vzájemné kritiky, jakož i obranu vlastních postojů. Organizace debaty pomáhá konstruktivnímu chování stran a důkladnému, postupnému prozkoumání argumentů a protiargumentů“ (Szymanek, 2003, s.82).

Debata se obvykle účastí dvě strany zastoupené svými zmocněnci či skupinami osob. Jednotlivé strany už svůj názor, svůj pohled na problematiku, mají utvořen. Nesnaží se tedy najít kompromis, spíše na sebe navzájem reagují svými argumenty.

Podle Szymanka se debata týká v danou chvíli pouze jednoho tématu, nejlépe kontroverzního a hosté se musí vyjadřovat postupně. Roli arbitra plní moderátor, který je „speciální určenou osobou“ zaujímající neutrální stanovisko k dané problematice. Všichni účastníci debaty se musí řídit několika pravidly:

1. V obou zúčastněných skupinách je stejný počet osob.
2. Obě strany dostávají zhruba stejný časový prostor.
3. Strana s onus probandi⁴ dostává prostor jako první i poslední.
4. Jednotlivé strany se ve svých projevech střídají a čas jejich projevů je omezený na již stanovené limity.

⁴ Onus probandi je „termín, který pronikl do teorie argumentace z římského práva, označuje povinnost předložit důkaz a rovněž určuje, která z politických stran je povinna dokázat tvrzení důležitá pro danou záležitost“ (Szymanek, 2003, s. 223).

5. Existuje předem stanovené pořadí, podle kterého mají hosté jistotu, že vystoupí. Pokud k tomu dá arbitr (moderátor) svolení, lze vystoupit i mimo stanovené pořadí.
6. Předpokládá se, že strany si budou klást tzv. křížové otázky. Ovšem tyto otázky musejí být realizovány prostřednictvím moderátora, který druhou stranu vyzve k reakci.
7. Arbitr působí jako omezující faktor, kontroluje debatu a je jeho právem do ní kdykoliv zasáhnout, zároveň může v závažnějších případech odebrat hostovi slovo. Závažnějším případem se rozumí osobní útoky, odchylování se od tématu apod.
8. Na závěr debaty může moderátor názory shrnout a zhodnotit, zeptat se, zda došlo k alespoň částečnému kompromisu, zjistit, jaká atmosféra ve studiu panovala, případně se věnovat názoru diváků – při některých televizních debatách mohou diváci prostřednictvím telefonu či internetu vyjádřit svůj názor na danou problematiku (Szymanek, 2003).

Termín diskuze pochází z latinského *discussio*, což označuje zkoumání, případně ze slova *discutere*, což znamená rozplést, vyřešit, objasnit.

Diskuze je „dialog, jehož účastníci (participanti), kteří se různí v názorech nebo se domnívají, že existují dosud netušené rozdíly v názorech, prezentují vlastní stanoviska, přičemž je podpírají argumenty nebo eventuálně vystupují proti stanoviskům jiných účastníků, s nimiž se neshodují. Diskuze může mít více nebo méně zřetelně specifikovaný cíl, jehož chtějí dosáhnout všichni účastníci. Takovým cílem může být řešení sporu, konfrontace stanovisek, vypracování společného stanoviska atd. Diskuze, která nemá specifikovaný společný cíl, je označována jako volná“ (Szymanek, 2003, s. 105).

Mistrík dělí diskuzi do několika kategorií. Televizní diskuzi odpovídá dle Mistríkova dělení diskuze pódiová. „Pódiová diskuze je diskuze několika odborníků, kteří navzájem diskutují před očima veřejnosti.

Recipienti při ní sedí a pouze poslouchají“ (Mistrík, 1989, s. 488). Pódiové diskuzi je blízká diskuze panelová, jediným rozdílem je, že do diskuze může zasahovat i publikum, může klást otázky. Ostrá diskuze se podle Mistríka „nazývá polemika, polemický příspěvek se od diskuzního odlišuje svou expresivností, útočností a silnými výrazy. Diskuze bývá většinou věcnější než polemika a polemika je zároveň subjektivní“ (Mistrík, 1989, s. 488). Slovo polemika pochází z řečtiny a znamená „boj“ nebo „válka“.

Diskuze, stejně jako debata, se musí řídit několika pravidly. Při realizaci diskuze je nutné předem zvážit počet hostů, resp. účastníků. Jestliže se diskuze účastní více hostů, role moderátora je v takovém případě náročnější. Na moderátora jsou kladeny vyšší nároky, plní funkci předsedy a jeho úkolem je řídit celou diskuzi. Moderátor určuje, který host dostane slovo, stanovuje dobu výpovědi apod. Moderátor může zároveň do diskuze zasahovat a držet ji v přímé linii. Přímou linií je myšleno udržení hostů u daného tématu a znemožňování odklonění od problematiky.

Podle Szymanka se diskuze dělí na několik skupin – diskuze akademická, eristická, kritická, panelová, polemická a věcná (Szymanek, 2003).

1. Diskuze akademická je „běžný název diskuze, jejíž téma je odtrženo od života a výsledky nemohou rozhodnout žádnou určitou otázku“ (Szymanek, 2003, s. 106).
2. Diskuze eristická (z řec. *eristike techne* – spor hádka) je „umění účinného vedení sporů, zejména sporů odehrávajících se před soudci a veřejností“ (Szymanek, 2003, s. 106).
3. Diskuze kritická v sobě musí zahrnovat čtyři stadia, která vymysleli podle Szymanka dánští badatelé F. van Eemeren a R. Grootendorst. Mezi tato čtyři stadia patří úvod, otevření sporu, argumentace a shrnutí.
4. Diskuze panelová je diskuze, které se účastní několik odborníků či specialistů na danou problematiku, tito odborníci a specialisté prezentují své odlišné pohledy na zkoumaný problém.

5. Diskuze polemická (z řec. *polemos* – válka, boj), zúčastněné strany v této diskuzi zaujímají pouze svá stanoviska, která nejsou slučitelná a „každá ze stran si klade za cíl jak obranu vlastních pozic, tak i vyvracení tezí či argumentů protistrany“ (Szymanek, 2003, s. 107).
6. Diskuze věcná si klade za cíl prezentovat pravdu, případně důvěryhodné stanovisko. Účastníci diskuze jsou v takovém případě spolupracovníci, nikoliv protivníci. Opačné argumenty přijímají a diskutují o nich (Szymanek, 2003).

1.2.1 Žánr pořadu *Otázky Václava Moravce* – diskuze, nebo debata?

Otázkou je, ke kterému z těchto žánrů pořad *Otázky Václava Moravce* zařadit. K určení žánru je nutné analyzovat mimo jiné chování Václava Moravce a jeho způsob vyjadřování, vedení rozhovoru a prostředků k dosažení cíle rozhovoru.

Otázky Václava Moravce jsou podle webových stránek⁵ pořadu diskuzí. Diskuze je rozhovor několika osob o určitém tématu. Rozhovor a lidé účastníci se rozhovoru by měli splňovat několik základních kritérií – věcnost, otevřenost, poctivost, trpělivost a zdvořilost. Cílem diskuze není rozhodovat, ale rozebrat danou problematiku dopodrobna a z různých hledisek, dále shromáždit argumenty pro pozdější rozhodnutí.

V ostatních médiích je však pořad *Otázky Václava Moravce* často prezentován jako debata. Děje se to například v Britských listech (blisty.cz), na serveru digizone.cz, na webových stránkách České národní banky, Armády ČR nebo na webových prezentacích politických stran a jednotlivých politiků, dokonce i na webu České televize v pozvánkách na předvolební debaty. Jedním ze základních rozdílů mezi diskuzí a debatou je také to, že v debatě by měl host reagovat vždy pouze na moderátora (v tomto případě na Václava Moravce), nikdy by neměl reagovat přímo na druhého hosta ve studiu. Reakce na protivníka je možná pouze přes mezičlánek v podobě moderátora. Moderátor tedy k reakci protistrany musí

⁵ Webovými stránkami pořadu se rozumí sekce *Otázek* na oficiálních internetových stránkách České televize – www.ceskatelevize.cz.

dát jasný souhlas a chtít po hostovi odpověď. Mistrík charakterizuje debatu jako „živý rozhovor“, slovo debata navíc pochází z francouzštiny, ze slova „battre“, což znamená „bít se“ (Mistrík, 1989, s. 444).

Otázky Václava Moravce by podle Mistríkova vymezení mohly být i polemikou. Polemiku nazývá Mistrík „útočným rozhovorem“ (Mistrík, 1989, s. 444).

Jedním z analyzovaných problémů v další části práce tak bude určení žánru. Sama Česká televize v určení žánru není jednotná, někdy uvádí, že je to diskuze a někdy zase, že je to debata.

Důležitým faktorem žánru je také vztah k publiku. Podle Jílka je nutné považovat způsob, jakým média nahlíží a přistupují k publiku, za prvek homogenity. Média si totiž podle sociologických průzkumů či podle vlastní zpětné vazby „modelují charakteristiku publika a této charakteristice přizpůsobují svou podobu“ (Jílek, 2004, s. 61).

I *Otázky Václava Moravce* se tak mohou publiku částečně přizpůsobovat. Jak již bylo uvedeno, do televizních debat a diskuzí se v posledních letech dostal termín *infotainment*, který označuje spojení informací a zábavy. Diváci tak sledují politické diskuze právě proto, že očekávají hádky, které jsou pro recipienta zábavou. A tím, kdo by měl pořad divákům přizpůsobovat, je samotný moderátor.

1.2.2 Etika mediálního rozhovoru

Profesionální moderátor je povinen řídit se novinářskými kodexy. Pro Václava Moravce jsou v tomto případě závazné kodexy hned dva, a to kodex syndikátů novinářů a kodex České televize.

Existuje oficiální kodex syndikátu novinářů České republiky, dále existuje kodex České televize a dalších několik interních kodexů různých médií (deník Mladá Fronta Dnes, Český rozhlas, časopis Týden apod.). Nás bude primárně zajímat právě kodex syndikátu novinářů a kodex České televize.

Syndikát novinářů České republiky je dobrovolné profesní sdružení novinářů. Členem se může stát kdokoliv. Kodex je závazný právě pro členy syndikátu, nicméně se všeobecně považuje za základní kodex všech českých

novinářů. Syndikát novinářů dokonce vyzval k dobrovolnému dodržování kodexu české a moravské novináře.

Kodex syndikátu novinářů obsahuje tři hlavní body, jednotlivé body jsou rozepsány s podrobnými vysvětlivkami:

1. Právo občanů na včasné, pravdivé a nezkreslené informace.
2. Požadavky na vysokou profesionalitu v žurnalistice.
3. Důvěryhodnost, slušnost a serióznost zvyšují autoritu médií.

(Kodex syndikátu novinářů České republiky je v příloze č. 1.)

Kodex České televize je souhrn pravidel, která jsou závazná pro všechny pracovníky české veřejnoprávní stanice. Vzhledem k tomu, že se jedná o médium veřejné služby placené občany prostřednictvím koncesionářských poplatků, musí tento kodex schválit Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, a to na základě programu Rady Evropy. Naposledy se tak stalo v červenci 2003, od této doby je kodex České televize platný v aktuální podobě. Kodex České televize obsahuje Preambuli, která vysvětluje a upřesňuje smysl kodexu ČT a také přibližuje význam média veřejné služby. Další součástí kodexu ČT je devět bodů označených písmeny a) – i) a krátký text, které si kladou za úkol vytvářet již zmíněnou veřejnoprávnost a které představují či určují program České televize. Součástí kodexu České televize je i výklad pojmů. (Kodex České televize je v příloze č. 2.)

Novinářský kodex by tak měl být závazný i pro moderátora Václava Moravce. Vzhledem k tomu, že předpokládám, že pořad *Otázky Václava Moravce* je v českém prostředí zřejmě nejvýznamnějším a mezi politiky i nejrelevantnějším diskuzním pořadem, je všeobecně vyžadováno dodržování nejen kodexu České televize, který je pro Václava Moravce jako zaměstnance ČT povinný, ale i kodexu syndikátu novinářů České republiky.

1.3 Vymezení problémů pro rozbor vlastností diskurzu pořadu a jeho moderátora

Na základě výše uvedených poznatků jsme dospěli k závěru, že není možné omezit se pouze na diskurz Václava Moravce, ale je třeba se zabývat

diskurzem celého pořadu *Otázky Václava Moravce*. Jak jsme již uvedli, diskurz v této práci je chápán jako *diskurz v širším slova smyslu*, nikoliv diskurz jako řečový styl moderátora. V této práci tedy bude východiskem diskurz, který se vztahuje ke kontextu, k užívání jazyka v interakci a bude v sobě zahrnovat „nejen sdělení, ale i mluvčího, adresáta sdělení, a bezprostřední (nebo i rozsáhlejší) situační kontext“ (Hoffmannová, 1997, s. 8). Diskurz budeme chápat jako diskurz vztahující se k mluvenému projevu. Diskurz bude současně „analyzován z hlediska identifikace nepsaných pravidel, způsobů užití jazyka i z hlediska kontextu diskurzu“ (Lapčík, 2008, s. 195).

V práci se zaměříme na rozbor pořadu *Otázky Václava Moravce* z hlediska problémů, k jejichž vymezení jsme dospěli studiem odborné literatury, vymezením pojmu diskurz a sledováním pořadu *Otázky Václava Moravce*.

Zaměříme se na tyto problémy, které chápeme jako sledované jevy:

1. **Žánr pořadu.** Jsou *Otázky Václava Moravce* debatou, diskuzí nebo polemikou? Podle pravidel debaty by měli hosté reagovat na moderátora, nikoliv sami na sebe. Pokud reagují sami na sebe okamžitě, nikoliv tedy přes mezičlánek v podobě moderátora, stává se debata sporem a diváci tak vnímají, že moderátor nemá hosty pod kontrolou a nedokáže udržet debatu v jistých mantinelech. Součástí tohoto průzkumu tak bude i analýza žánru pořadu.
2. Dalším jevem, na který se zaměříme, je **chování Václava Moravce k neobratným a špatným řečníkům**. Dostávají takoví řečníci dostatek příležitostí vyslovit svůj názor a nastítnit pohled na problematiku? Pomáhá jim Václav Moravec, nebo je naopak ještě více před televizními diváky shodí? Je Václav Moravec arbitrem a omezujícím faktorem diskuze? Tyto problémy se pokusíme doložit na konkrétních příkladech z jeho *Otázek Václava Moravce*.
3. Dalším jevem, který bude sledován, jsou **skryté blízké vztahy**, a to především mezi politikem (hostem pořadu) a moderátorem, tedy v tomto případě Václavem Moravcem. Stejně jako Pierre Bourdieu

(Bourdieu, 2002), i my soudíme, že vysledovat blízké vztahy je obtížné.

4. **Infotainment a confrontainment** – dva termíny, které se do televizních debat v České republice dostaly až po roce 1989. Proč až v této době? Jak často se infotainment a confrontainment objevuje a brání se mu nebo nebrání samotný Václav Moravec? Je opravdu infotainment a confrontainment tolik pro televizi důležitý?
5. Dodržuje Václav Moravec **etiku mediálního rozhovoru**? Dodržuje kodex syndikátu novinářů České republiky i kodex České televize? Nabízejí *Otázky Václava Moravce* objektivní a vyvážené informace? A jak se Václav Moravec ke svým hostům chová, je k politikům taktní?
6. **Cituje** Václav Moravec ve svém pořadu? Na koho nejčastěji odkazuje a jaké prvky slovní zásoby pro citování jiných zdrojů používá?
7. Objevují se v *Otázkách Václava Moravce* připravené **předtočené rozhovory**? Pokud ano, jakou roli hrají v koncepci pořadu? Lze vyzorovat, zda se Václav Moravec snaží ze všech sil udržet předem danou linii rozhovoru proto, aby mohl předtočený příspěvek použít? Nebo se aktuální diskuse odvíjí na základě odvysílaných předtočených rozhovorů?
8. **Četnost návštěv reprezentantů politických stran**. Kdo se nejvíce objevuje v nedělních *Otázkách Václava Moravce*? Jak často si zve televize stejné hosty? Který politik nasbíral za poslední rok nejvíce účastí v diskusním pořadu *Otázky Václava Moravce*? Je skladba hostů politicky vyvážená?

2 Rozbor vlastností diskurzu pořadu *Otázky Václava Moravce* a jeho moderátora

2.1 Žánr pořadu *Otázky Václava Moravce*

Na oficiálních webových stránkách pořadu je nejčastěji uvedeno, že *Otázky Václava Moravce* jsou diskuzí. Na stejném místě však lze nalézt i označení debata. Jeden z nejdůležitějších aspektů pro určení žánru je, zda Václav Moravec své hosty zvládá a zda hosté reagují na moderátora, či vzájemně na sebe. Právě tyto problémy jsou náplní prvního rozboru. Jako příklady jsme vybrali rozhovory, při kterých docházelo ke konfliktům, tedy rozhovory s účastí dvou politiků náležejících vždy k rozdílnému spektru politické scény. Podle chování moderátora tak lze určit, ke kterému z žánrů se pořad *Otázky Václava Moravce* řadí.

V *Otázkách Václava Moravce* (3. ledna 2010) se ve studiu České televize střetli lídři dvou nejsilnějších politických stran, tehdejší předseda pravicové ODS Mirek Topolánek a předseda levicové ČSSD Jiří Paroubek. Jejich televizní souboje nabízejí téměř vždy ostré střety a rozbroje, jelikož oba politici mají na většinu věcí zcela odlišný názor. Pro moderátora je tak složité vést korektní debatu.

Ve druhé části *Otázek* se hovořilo o demontáži Janotova úsporného balíčku. Moravec se ptal Topolánka: „*Připouštíte si ale spoluzodpovědnost za těch sto devadesát pět miliard?*“ „*Spoluzodpovědnost nula,*“ reagoval Topolánek. Moravec odpovídal otázkou: „*Nula?*“ Topolánek odpověděl opět: „*Nula*“. Rozhovor pokračoval následujícím způsobem:

Václav MORAVEC, moderátor

Tak kdo za to může?

Mirek TOPOLÁNEK, předseda strany /ODS/

Naopak, naopak musím říct, že díky ...

Jiří PAROUBEK, předseda strany /ČSSD/

Sociální demokracie, zřejmě podle pana předsedy.

Mirek TOPOLÁNEK, předseda strany /ODS/

... tomu, že jsme vládli aspoň ty dva roky, dva roky a čtvrt roku místo čtyř let standardně, vítězná strana ve volbách má vládnout čtyři roky, přebírat plnou odpovědnost, tak jsme učinili taková opatření, speciálně třeba v oblasti nemocenské. Mluvil jste moc dlouho, pane předsedo, tak mne nechte to aspoň doříct.

Jiří PAROUBEK, předseda strany /ČSSD/

Já vás, já to tady neřídím, pane předsedo.

Mirek TOPOLÁNEK, předseda strany /ODS/

Nemocenské, zavedení třídní garanční lhůty znamenalo snížení nemocenské (...)

Jiří Paroubek dvakrát skočil Mirku Topolánkovi do řeči a moderátor se jej nesnažil zklidnit. Paroubek navíc svou výpovědí „*Já vás, já to tady neřídím, pane předsedo*“ dal najevo, že ve studiu momentálně panuje chaos. Tento způsob rozhovoru rozhodně neodpovídá pravidlům debaty. Host by měl vždy reagovat na slova oponenta pouze prostřednictvím moderátora, respektive mezi výpověďmi obou hostů musí být mezičlánek v podobě otázky moderátora. V tomto případě se tak nedělo. Václav Moravec nebyl schopen udržet debatu v jistých mantinelech. Na druhou stranu se zde dostávají na povrch dva jevy – *infotainment* a *confrontainment*, k vysvětlení těchto termínů se ale dostaneme až při rozboru dalších problémů diskurzu.

Rozhovor mezi Mirkem Topolánkem a Jiřím Paroubkem by se tak dal označit podle Mistríkova pojetí (viz kap. 1.2.1) za diskuzi, případně polemiku. Vzhledem k tomu, že se jedná o diskuzi v televizním studiu, lze ji označit za diskuzi pódiovou. Oba hosté se však v tomto případě nenapadali takovým způsobem, aby se dal rozhovor označit za čistou polemiku. Podle pojetí Szymanka se zde jedná také o diskuzi. Hosté reagují sami na sebe, nečekají na mezičlánek v podobě moderátora, který by měl debatu řídit.

V tabulce je přehled reakcí obou hostů. Ve druhém řádku tabulky je četnost reakcí na moderátora Václava Moravce, ve třetím řádku je počet reakcí na oponenta ve studiu České televize.

	Mirek Topolánek	Jiří Paroubek
Počet reakcí na moderátora Václava Moravce	15	22
Počet přímých reakcí na oponenta ve studiu	6	6

Pozn.: Jde o reakce pouze ve druhé části *Otázek Václava Moravce*, ve které se řešil problém Demontáž Janotova úsporného balíčku.

Druhým, konkrétnějším a jasnějším příkladem, kdy hosté vedli vzájemný rozhovor sami bez zásahů moderátora, a tedy bez jakéhokoliv omezujícího faktoru, je rozhovor mezi hejtmanem Jihomoravského kraje a zároveň předsedou Asociace krajů České republiky Michalem Haškem (ČSSD) a pražským primátorem Pavlem Bémem (ODS) o kartě Pražana Opencard ze 4. části *Otázek Václava Moravce* dne 29. listopadu 2009. Tato debata sklouzla pouze ke vzájemným reakcím a debatním, respektive polemickým příspěvkům obou hostů, Moravec jakoby se v určitých momentech svých *Otázek* ani neúčastnil.

Václav MORAVEC, moderátor

Já bych, já jsem se vás ale, promiňte, teď jsem se vás, to víme, ale teď se vás ptám, co by.

Michal HAŠEK, hejtman Jihomoravského kraje /ČSSD/

Je vydaných 400 tisíc karet a náklady na jednu kartu jsou 2380 korun. Hovoříme o efektivitě vynaložených veřejných prostředků.

Pavel BÉM, primátor hlavního města Prahy /ODS/

Ale pane Hašku, ale pane předsedo, vy vůbec nevíte, ale vy, pane předsedo, ale vy bohužel neznáte ty základní koncepční materiály, které na jedné straně ukazují plzeňskou kartu a na druhé straně popisují funkcionality nebo budoucí funkce té karty pražské.

Michal HAŠEK, hejtman Jihomoravského kraje /ČSSD/

Pane primátore, já bych si ani slovem nedovolil zasahovat do rozhodování samosprávy hlavního města Prahy.

Pavel BÉM, primátor hlavního města Prahy /ODS/

Ne, když dovolíte, když dovolíte.

Michal HAŠEK, hejtman Jihomoravského kraje /ČSSD/

Já jenom konstatuji fakta, která zná celá veřejnost.

Pavel BÉM, primátor hlavního města Prahy /ODS/

Ne, tato fakta vy neuvěřitelným způsobem zkreslujete. Když dovolíte, já vám po dnešním pořadu dám k dispozici koncepční materiál, který popisuje, co karta Pražana bude nabízet v roce 2010, 2011, 2012. Zjistíte, že se jedná o dva naprosto odlišné projekty, že plzeňská karta je prostě něco jiného než karta pražská a pak pochopíte.

Michal HAŠEK, hejtman Jihomoravského kraje /ČSSD/

Dejte ji opozici, dejte je městské opozici, dejte je třeba finančnímu výboru, který vede zastupitel sociální demokracie pan Hulínský a už od dubna pan Hulínský žádá provedení auditu, projednání na finančním výboru, pojděte standardní cestou, pane primátore.

Pavel BÉM, primátor hlavního města Prahy /ODS/

Ale pane předsedo, pane předsedo, tato karta, tato karta byla schvalována, pane předsedo, pane předsedo, tato karta byla schvalovaná v roce 2005 také hlasy sociálních demokratů, také hlasem pana předsedy Hulínského, pan předseda Hulínský samozřejmě má tyto koncepční materiály, pan předseda Hulínský má úplně všechno, pan předseda Hulínský byl dokonce u začátku té informační strategie hlavního města Prahy, čili to bude, to asi není, to asi není ten správný štoulec.

Václav MORAVEC, moderátor

Asi tedy teď, promiňte, pokud teď tedy pan předseda říká, že se prodává Karlštejn, tak ho prodává se sociálními demokraty.

Tato část rozhovoru ukazuje pouze vzájemné reakce a vzájemné slovní napadání se obou politiků. Tyto reakce nejsou ničím omezovány, Moravec se v této části stal pouhým divákem. Recipient může mít pocit, že Václav Moravec nemá debatu pod kontrolou. Navíc vlivem ostré rétoriky se diskuzní (polemické) příspěvky stávají pro diváky v některých případech nesrozumitelné, a to z toho důvodu, že se Hašek s Bémem navzájem vyrušovali a skákali si do řeči. Moravec tomu v tomto konkrétním případě nedokázal zabránit a divák, ač pro něj může být hádka na obrazovce zábavou, viděl, že diskuze nemá v danou chvíli žádné mantinely vyhrazené moderátorem a že Václav Moravec ji nemá pevně pod kontrolou.

Podle Mistríkova pojetí by se tento rozhovor dal označit za polemiku, tedy jinými slovy za útočný rozhovor. Jednotlivé polemické příspěvky nepřinášejí divákům příliš nových informací. Jestliže příspěvky nějaké relevantní informace obsahují, jedná se o informace v danou chvíli nedůležité.

V následující tabulce je přehled, kolikrát jednotliví hosté reagovali na moderátora a kolikrát reagovali na oponenta bez mezičlánku v podobě Václava Moravce:

	Míchal Hašek	Pavel Bém
Počet reakcí na moderátora Václava Moravce	8	13
Počet přímých reakcí na oponenta ve studiu	11	10

Pozn.: Jde o reakce pouze ve čtvrté části *Otázek Václava Moravce*, ve které se řešil problém s pražskou Opencard.

Z výše uvedených příkladů je také zřejmé, že Václav Moravec se ve své roli moderátora dostává do určitých problémů. Ovšem je pravda, že v některých vyhocených případech roli zvládne a předá slovo druhému hostovi ve studiu. Například při již zmíněném rozhovoru dne 3. ledna 2010 mezi Mirkem Topolánkem a Jiřím Paroubkem. (Přepis celého rozhovoru v příloze č. 3.)

Sám Moravec ve svém pořadu (11. dubna 2010) při ostré hádce Jiřího Paroubka a nového volebního lídra ODS Petra Nečase naznačil, že moderátor má v danou chvíli dvě možnosti – buď do rozhovoru násilně zasáhne a druhý den si přečte v denním tisku, že pořad byl nudný, nezajímavý a nekonfrontační, nebo naopak nechá hosty, aby se hádali a překřikovali, a druhý den si v denním tisku přečte, že moderátor rozhovor nezvládl. Role moderátora tak je v těchto případech velmi obtížná.

Panelovou diskuzí lze označit speciální předvolební díly *Otázek Václava Moravce*. Moravec se svým štábem cestuje do jednotlivých regionů, kde realizuje diskuzi s volebními lídry jednotlivých krajů. Na přenos mají přístup i diváci, kteří se mohou politiků přímo ptát. Sám Moravec však musí otázky publika stylisticky v přímém přenosu upravovat, případně shrnout a zestručnit.

Žánr pořadu tak podle rozboru nelze jasně stanovit. Vždy záleží na daných hostech. Jestliže se v *Otázkách* střetnou političtí představitelé dvou odlišných idejí a směrů, stane se z pořadu diskuze či někdy až polemika. Pokud do pořadu zavítají odborníci, vědci, ekonomové apod., stane se pořad korektní debatou, kde se prezentují již utvořené názory.

2.2 Přístup Václava Moravce k neobratným řečníkům

Druhý rozbor diskurzu Václava Moravce bude zaměřen na přístup a chování moderátora Václava Moravce ke špatným, neobratným, případně neprofesionálním řečníkům. Jak jsme se již zmínili v kap. 1.1.1, Pierre Bourdieu vymezil falešně pravou debatu jako debatu, ve které má hlavní slovo moderátor, který neobratným řečníkům ponechává více prostoru než dobrým řečníkům. Důsledkem falešně pravé debaty je, že jednotliví účastníci debaty si nejsou rovni (Bourdieu, 2002).

V tomto rozboru se tedy zaměříme na to, zda Václav Moravec vede falešně pravou debatu. V *Otázkách* se vyskytují jak lidé, pro které je verbální projev před televizní kamerou značně obtížný, tak lidé, kteří jsou verbálně zdatní, zejména se to týká politiků, kteří jsou zvyklí mluvit před kamerou.

V nedělních *Otázkách Václava Moravce* (14. června 2009) v první části vystoupili k tématu odkládání státních maturit ministryně školství Miroslava Kopicová, zástupce středoškoláků a zároveň autor petice za odložení státních maturit Filip Vích, předseda Asociace ředitelů gymnázií Alfréd Dytrt a přes telemost z Brna v té době bývalý ministr školství (za Stranu zelených) Ondřej Liška.

Kromě studenta Filipa Víchy se tak diskuze účastní zkušení řečníci – dva politici a předseda Asociace ředitelů gymnázií. Tito tři hosté by tak neměli mít problém se svým verbálním projevem a své názory by si měli umět obhájit. Naopak Filip Vích je studentem střední školy a téměř jistě se jedná o jeho první vystoupení v podobném diskuzním pořadu. Nervozita je na něm patrná už z nonverbálního projevu při pozdravu. V ruce jako jediný drží propisku a nepřírozeně se opírá o stůl. Slovo od Václava Moravce nejprve dostane Miroslava Kopicová, poté Alfréd Dytrt. Jako třetí se na řadu dostane právě student Filip Vích.

To, že je Filip Vích neprofesionálním a nezkušeným řečníkem, lze usoudit podle stylizace jeho slovního projevu, podle tónu hlasu, intonace i podle neverbálních projevů a řeči těla na základě sledování televizní debaty.

Václav Moravec při kladení otázky zpomalí tempo a snaží se o líbivější a příjemnější tón. Vícha vyzve k reakci tímto dotazem:

Václav MORAVEC, moderátor

Filipe, vám se podařilo prostřednictvím Facebooku, řekněme, zorganizovat 50 tisíc budoucích maturantů, středoškoláků, podíváte-li se na to, jak s tou vaší výzvou nakládají politici, tedy s výzvou druhého odložení státních maturit, co vás napadá?

Filip VÍCH, spoluorganizátor protestu na Facebooku

Tak mně na tom vadí asi nejvíce to, že ta otázka státních maturit se začala velmi silně politizovat, a to obzvláště v poslední době poté, co bylo jasné, že nás čekají předčasné volby. My od samého začátku jsme se snažili o to, abychom vedli debatu, diskusi a snažili jsme se zapojit všechny strany, jak ministerstvo školství, tak politiky, protože víme, že pro případný odklad je budeme stejně tak jako tak potřebovat.

Moderátor nechal hosta domluvit, neskákal mu do řeči a byl trpělivý.

Hned po zodpovězení prvního dotazu položil Moravec Víchovi další otázku:

Václav MORAVEC, moderátor

Ted' víte a máte na své straně šéfa školského výboru, poslance Občanské demokratické strany Waltera Bartoše, jaká byla jeho reakce v těch předchozích měsících, ještě před tím, než bylo jasné, že se blíží předčasné volby a že tady je nějakých zhruba 50 tisíc studentů, možných prvovoličů, které by bylo dobré získat?

Filip VÍCH, spoluorganizátor protestu na Facebooku

Tak on určité pochybnosti vyjádřil už na samém počátku, kdy vyšel vlastně první článek o naší činnosti, stejné pochybnosti vyjádřil i Vítězslav Jandák. Na druhou stranu trošku mě zarazí to, že my jsme se ho snažili oslovit, snažili jsme se domluvit nějakou schůzku a na e-mailly nám nereaguje.

Student Filip Vích dostal opět dostatek prostoru, moderátor ho ničím nevyrušoval a nechal ho domluvit. Moravec na tuto odpověď jenom pokynul hlavou a aniž by se jí věnoval, položil okamžitě jinou otázku Ondřeji Liškovi. Neprofesionální řečník tedy dostal dostatek času, aby vyjádřil vše, co chce sdělit.

Za pozornost jistě stojí forma oslovování, tedy jakým způsobem vybízí Václav Moravec hosty k reakci. Oba politiky účastníci se rozhovoru oslovuje moderátor celým jménem, tedy „Ondřeji Liško“ a „Miroslavo Kopicová“. Předsedu Asociace ředitelů gymnázií Alfréda Dyrtra oslovuje Moravec „pane řediteli a pane předsedo“, zatímco zástupce studentů Filipa Víchu oslovuje pouze křestním jménem, tedy „Filipe“. Studentu Filipu

Víchovi je odhadem zhruba 18 let, a tak jeho oslovení křestním jménem nebudí žádné rozpaky. Navíc divákovi zůstalo zatajeno, zda se moderátor s hostem ještě před pořadem na oslovení nedomluvil.

Z těchto málo příkladů se zdá, že je Václav Moravec k nezkušeným řečníkům tolerantnější, lépe formuluje dotazy, neskáče jim do řeči a nepokládá doplňující či konfrontační otázky. Hostovi tedy nechá volnost. Nelze tedy říci, že by vedl falešně pravou debatu.

V přehledné tabulce je srovnání, kolikrát každý host v této části pořadu promluvil:

Jméno hosta	Počet promluv v pořadu
Miroslava Kopicová	15
Ondřej Liška	9
Alfréd Dytrt	7
<u>Filip Vích</u>	<u>7</u>

V této části sice Filip Vích promluvil jen sedmkrát, v porovnání s Ondřejem Liškou a Alfrédem Dytrtem mu však byl dán k dispozici srovnatelný prostor. Moravec ho tedy nijak nepotlačoval. (Přepis celého rozhovoru v příloze č. 4.)

Dalším konkrétním příkladem chování moderátora Václava Moravce ke špatným řečníkům mohou být *Otázky Václava Moravce* ze 14. března 2010. Ve studiu debatovali o cestě z krize, předvolebních slibech a změnách daní aktuální ministr financí Eduard Janota, makroekonom Českomoravské konfederace odborových svazů (dále ČMKOS) Jaroslav Ungerman, exministr průmyslu a obchodu, ekonom Vladimír Dlouhý a bývalý viceguvernér České národní banky Luděk Niedermayer. Janota, Dlouhý a Niedermayer dokázali v *Otázkách Václava Moravce* reagovat na dotazy bez problémů.

Makroekonom ČMKOS Jaroslav Ungerman byl se svými řečnickými schopnostmi oproti ostatním hostům *Otázek* méně vyzrálý. Jeho vyjadřování bylo chaotické, jeho výpovědím chyběla stylizace, profilace a rychlejší reakce. Václav Moravec to opět vycítil a snažil se hosta zbytečně netrápit. Ungerman měl však bohužel smůlu, neboť se svým názorem na superhrubou

mzdu zůstal ve studiu v menšině. Po delším monologu Ungermana reagoval bývalý ministr průmyslu a obchodu Vladimír Dlouhý mimo jiné tímto: „*Já se omlouvám, jo, ale já přeci můžu dát nebo mám spousta jiných možností a kanálů, jak dát zaměstnancům své firmy něco na ruku.*“ Ungerman v tu chvíli odpověděl jen větou bez výpovědní hodnoty: „*Já neříkám, že ne, ale že to je.*“

Z tohoto příkladu lze odvodit, jakými řečnickými schopnostmi Ungerman disponoval. Václav Moravec však na jeho slova vůbec nereagoval nějakými doplňujícími otázkami, přitom mu v pořadu poskytl dostatečný prostor pro vyjádření. Níže uvádím analýzu četnosti promluv jednotlivých hostů v první části pořadu:

Jméno hosta	Počet promluv v pořadu
Eduard Janota	13
Vladimír Dlouhý	6
Luděk Niedermayer	6
<u>Jaroslav Ungerman</u>	<u>2</u>

Z tabulky tak zřetelně vyplývá, že špatný řečník nebyl v pořadu *Otázky Václava Moravce* vytlačen mimo dění a že mu byl poskytnut dostatečný čas. (Přepis celého rozhovoru v příloze č. 5.)

Posledním příkladem jsou *Otázky Václava Moravce* z 5. července 2009. Tématem první části pořadu byly bleskové povodně, Václav Moravec si pozval přes telemost tři hosty – Václava Sládečka, starostu Polomi, jedné z nejvíce postižených obcí, dále Michala Haška, předsedu Asociace krajů a zároveň hejtmana Jihomoravského kraje, a ministra financí Eduarda Janotu.

Janota a Hašek patřili opět podle předpokladů mezi dobré řečníky, naopak starosta Polomi Václav Sládeček stál pod deštníkem na silnici někde ve své obci a z rozhovoru byl viditelně nervózní. Očima uhýbal do nevhodného prostoru, nedíval se tedy na kameru. Stylistika jeho projevu byla horší, používal nespisovné výrazy a hovorovou češtinu, často ukončil svou odpověď a následně skákal moderátorovi do řeči, když chtěl něco k předcházející odpovědi dodat. Václav Moravec však vždy zastavil a trpělivě vyčkal, Sládečka rozhodně neshodil a nechal ho až na jednu

výjimku domluvit. Onou výjimkou bylo až příliš zdlouhavé děkování starosty všem zúčastněným na likvidaci škod: „*S hasičema jsme víceméně pro tento týden skončili, v pátek zhruba v 6 hodin, kdy jsme vyčerpali poslední studně, a jsme domluveni na fekál, by měl nastoupit v úterý a bude vyvážet septiky a žumpy. Já teda bych, pokud teda můžu, pokud jsem živě ve vysílání, tak bych chtěl poděkovat Hasičskému záchrannému sboru přerovskému okresu, jmenovitě pan Čoček, pan Šindler a pan Suchánek. To byli přátelé, teďka jsou to moji přátelé, kteří nám pomohli ve všem. Dále tady byli ještě velice aktivní vojáci, ano.*“ Moravec do toho vstoupil s upřesňujícím dotazem, respektive žádal, aby Sládeček odpověděl konkrétně na již dříve položený dotaz: „*A ta, a ta vaše úvodní kritika, když jste, když jsme kritizoval, když jste na začátku složky záchranného systému kritizoval, že jste je neměl na těch místech, kde jste je potřeboval mít?*“

Václav Moravec nakonec Sládečka donutil konkrétně odpovědět, tím způsobem, že do monologu Sládečka několikrát vstoupil, a to v případech, kdy se Sládeček kvůli svým špatným řečnickým schopnostem odchýlil od tématu a bylo potřeba ho usměrnit. Moravec však byl slušný a používal přijatelné taktní výrazy typu: „*Omlouvám se, že vstupuji do vaší řeči.*“

V tabulce je opět četnost výpovědí jednotlivých hostů v příslušné části *Otázek Václava Moravce* dne 5. července 2010:

Jméno hosta	Počet promluv v pořadu
Michal Hašek	4
<u>Václav Sládeček</u>	<u>11</u>
Eduard Janota	5

Četnost může být v tomto případě poněkud zkreslena tím, že Sládeček byl exkluzivním hostem, který přinesl do pořadu nejvíce informací, proto dostal tolik prostoru. Přestože nebyl dobrý řečník, Moravec ho nechal mluvit ze všech nejdéle a nejvíce.

(Přepis celého rozhovoru v příloze č. 6.)

2.3 Skryté blízké vztahy

Třetím sledovaným jevem jsou skryté blízké vztahy, ať už mezi politiky, tak i mezi politikem (hostem pořadu) a samotným moderátorem, tedy v tomto případě Václavem Moravcem.

Co se týká skrytých blízkých vztahů mezi moderátorem a politikem, je obtížné je vysledovat, což odpovídá předpokladu Pierra Bourdieu (Bourdieu, 2002). Odhalit spiklenectví moderátora a hosta je tak obtížné proto, že moderátor je profesionál, který musí udržovat odstup a nadhled a v jeho řeči nesmí být patrné stranění žádnému názoru ani hostovi. Moravec nedává najevo svůj osobní názor a přes veškerou snahu jsme nevypátrali, že by podporoval nějakého konkrétního politika, hosta nebo politickou stranu. Nepříjemné dotazy klade jak levicovým, tak i pravicovým politikům.

Co se týká skrytých blízkých vztahů mezi politiky, ani tyto vztahy není podle Bourdieu jednoduché vysledovat. Podle něj politici v debatě soupeří, ale občas se projeví, například tykáním, že se blíže znají a jsou vlastně přátelé a že své soupeření před televizními kamerami vedou jen na oko. Jedná se tedy vlastně o debatu falešnou (viz kap. 1.1.1).

Skrytý blízký vztah byl při rozboru nalezen u Jiřího Paroubka a Miroslava Kalouska. Ačkoliv spolu oba politici svádí na obrazovce ostré názorové souboje, podařilo se Jiřímu Paroubkovi nechtěně (podle tónu hlasu) nazvat Miroslava Kalouska pouze Mirkem. „*Vy jste hovořili před rokem a něco o tom, fantazírovali jste s nejlepším ministrem financí světa o tom, jak budeme ostrůvkem v té krizi, v které se budou potácet ty další evropské země. To, co říká zkrátka Mirek Topolánek ...,“* řekl Paroubek. Topolánek do toho skočil: „*To nikdo nikdy neřekl,*“ a Paroubek okamžitě pokračoval: „*... a Mirek, Miroslav Kalousek o ekonomice teď, má stejnou vypovídací hodnotu jako před rokem, bohužel.*“ (Přepis celého rozhovoru v příloze č. 7.)

Z uvedeného příkladu vyplývá fakt, že se někteří politici mezi sebou mohou znát více, než si lidé a diváci diskuzních pořadů uvědomují. Nicméně sledování skrytých blízkých vztahů mezi politiky není primárním tématem této práce. Jevem, na který jsme zaměřeni, jsou skryté blízké

vztahy mezi moderátorem a hostem. Při rozboru *Otázek Václava Moravce* od ledna 2009 do dubna 2010 (tedy v průběhu šestnácti měsíců) nebyl nalezen jediný konkrétní případ, kdy by se moderátor prozradil a prořekl se. Nebyl tedy odhalen žádný skrytý blízký vztah s nějakým politikem.

2.4 Infotainment a confrontainment

Infotainment a confrontainment jsou jevy, které se v českém prostředí do televizních debat a diskuzí dostaly až po roce 1989. Infotainment označuje spojení zábavy a informací, confrontainment znamená konfrontaci pro zábavu.

Televizní společnosti se infotainmentu ani confrontainmentu z jistých důvodů nebrání. Oba prvky totiž debaty a diskuze pro diváky atraktivnější a v závislosti na nich stoupá i sledovanost pořadů. Úkolem moderátora je vyvážit poměr infotainmentu a confrontainmentu na straně jedné a vážné či kvalifikované diskuze na straně druhé. Čmejrková označuje politické střety jako „novodobé gladiátorské hry“ (Čmejrková, 2003, s. 80). Zároveň cituje německou teoretičku mediálního dialogu Eddu Weigandovou, která metaforu novodobých gladiátorských her přibližuje více. „V římské aréně bojovali gladiátoři trojzubcem a sítí proti štítu a meči. Základní pravidla moderního interview vybavují protagonisty obdobně asymetrickými prostředky útoku a obrany“ (Čmejrková, 2003, s. 80).

Infotainment a confrontainment se dostaly do televizních rozhovorů v českém prostředí až po roce 1989. Důvodem je, že v minulosti za vlády jedné strany vystupovali politici jako autorita a zábava ani konfrontace pro pobavení v tu chvíli nebyla na obrazovkách žádána.

Příklad confrontainmentu lze nalézt například v *Otázkách* ze 3. ledna 2010, kdy se ve studiu České televize střetli Jiří Paroubek a Mirek Topolánek. Sám Paroubek se snažil confrontainment do diskuze vložit, ovšem moderátor se mu snažil zabránit:

Mirek TOPOLÁNEK, předseda strany /ODS/

Za dvacet let od revoluce vlastně byla jenom jednou situace, kdy bylo možno v obou komorách parlamentu něco prosadit, to byl ten tehdy v době opoziční smlouvy ten, změna volebního systému, kterou Ústavní soud natolik vykuchal, že ten stávající zbytek je to

vůbec nejhorší řešení, které jsme od roku 1989 měly a ty minulé volby to samozřejmě tím patem ukázaly.

Václav MORAVEC, moderátor

Ale přesto se nedohodnete na změně v letošním roce?

Jiří PAROUBEK, předseda strany /ČSSD/

Tak já bych chtěl možná reagovat na některé ty věci, co tam, co tady pan předseda řekl, aby to bylo taky trochu zajímavé, kontroverzní pro diváky. Především ...

Zde se Jiří Paroubek výslovně snaží o konfrontaci pro pobavení diváků, snaží se o ozvláštnění rozhovoru.

Václav MORAVEC, moderátor

Já bych chtěl, aby to bylo o obsahu, takže mi odpovězte.

Moderátor Václav Moravec je však proti a brání Jiřímu Paroubkovi v použití konfrontačního stylu. Místo toho, aby se do střetu dostali oba hosté pořadu, dostává se tak do střetu moderátor s hostem.

Jiří PAROUBEK, předseda strany /ČSSD/

Ale pane redaktore, já myslím, že to, co říkám, je obsah. Nechci vás tedy nějak rušit ve vašich vývodech, ale řekl bych, že je to o obsahu.

Václav MORAVEC, moderátor

Tak velmi, velmi pozorně vás poslouchám. To jsem zvědav.

Zřetelnou ukázkou confrontainmentu lze nalézt v nedělních *Otázkách* dne 11. dubna 2010 v ostrém předvolebním souboji lídrů dvou nejsilnějších politických stran – Jiřího Paroubka (ČSSD) a Petra Nečase (ODS). Oba politici přišli do studia připravení svými mediálními poradci a při konverzaci o stěžejních tématech předvolební kampaně se začali hádat, skákat si do řeči a navzájem se i urážet. Moravec se sám politiků několikrát na jejich přípravu ptal, uváděl při tom právě mediální poradce. Oba hosté používali dokonce transparenty, na kterých znázorňovali, která ze stran zadlužila zemi více. Paroubek si vystačil s čísly, Nečas znázorňoval dluhy na grafech. Moderátor Václav Moravec po chvíli svou snahu o usměrnění rozhovoru vzdal a omezující faktor v tu chvíli přestal fungovat. Diváci u obrazovek tak nedostali od obou představitelů příliš nových informací,

dostaly se k nim pouze slovní výpady. Confrontainment se pro diváky stal zábavou, což dokazuje i repríza nejzajímavějších částí rozhovoru v jiných publicistických a zpravodajských pořadech České televize (např. 168 hodin či Události).

Jiří PAROUBEK, předseda ČSSD

Pokud jde o tu devastaci veřejných financí, tak za minulý rok, pane místopředsedo, to byl výsledek vašeho vládnutí, 286 miliard korun schodku, a tohle, těch 680 miliard, to jsou náklady transformace. To není číslo z Lidového domu, ale číslo ministerstva financí. Takže abychom nehovořili o té devastaci veřejných financí...

Petr NEČAS, volební lídr a místopředseda ODS

Pane Paroubku, toto je skutečnost. Tento obrovský dluh vytvořily sociálně demokratické vlády, tyto vytvořily vlády ODS. Tady musím říci jednoznačně, že v roce 2008 byl vůbec nejnižší schodek státního rozpočtu v dějinách, necelých dvacet miliard. Vy jste pane Paroubku pod vaším vedením jako premiéra, vy jste, v době kdy byl šestiprocentní ekonomický růst v roce 2006 vytvořil téměř stomiliardový deficit. To není chyba, to je ekonomický zločin neuvěřitelného ražení, kterého vy jste se dopustili a toto je skutečnost, která jednoznačně ukazuje, že sociální demokracie (...)

Jiří PAROUBEK, předseda ČSSD

Pane místopředsedo, nelžete! Z tisíce sto sedmdesáti osmi miliard (...)

Oba hosté se poté začali překřikovat a hovořit dohromady. Moravec chvíli vše sledoval a poté se snažil politiky zastavit: „*Pánové, omlouvám se, pánové, omlouvám se. Ne, ne, ne. Pánové? Pánové, omlouvám se...*“ Jeho pokus byl ovšem zbytečný, neboť oba lídři pokračovali ve svém sporu. Moravec se tedy obrátil na diváky a snažil se ze situace dostat zábavnou poznámkou: „*Ani ve snu mě přátelé nenapadlo, že bych si sem také musel vzít nějaký plakát, do studia. I toho je výpověď. Proto jsme stanovili, protože druhý den si moderátor bude moct přečíst, že buď debata byla nudná, nebo že ji moderátor nezvládl (...)*“ Teprve v této chvíli se Paroubek i Nečas zastavili a přestali se slovně napadat. Po položení další otázky se však vše opakovalo. Confrontainment v této chvíli diváky pobavil a Moravec se mu příliš nebránil, respektive se mu ani nedokázal ubránit.

Infotainment se v *Otázkách* objevuje poměrně často. V České republice existují politici, jejichž projev lze označit za zábavný bez ohledu na obsah výpovědí. Mezi takové politiky patří například předseda TOP 09 Miroslav Kalousek. 19. dubna 2009, tedy ještě předtím, než jeho nová strana

TOP 09 vznikla, pobavil diváky společně s moderátorem *Otázek* Václavem Moravcem:

Václav MORAVEC, moderátor

Zeptám se, kdyby vznikla nová politická strana, měla by být projektem pro předčasné volby, zněla otázka?

Miroslav KALOUSEK, ministr financí v demisi /KDU-ČSL/

Kdyby vznikla nová politická strana, tak vznikne proto, aby tady neabsentovala na politické scéně středopravá konzervativní strana, která nebude socialisticky rovnostářská a která bude zejména z hlediska hospodaření odpovědná vůči budoucnosti. A ta ...

Moravec v této chvíli záměrně přerušuje Miroslava Kalouska, aby rozhovor pro diváky zatraktivnil. Záměrem Moravce je, aby Kalousek nezačal představovat novou politickou stranu.

Václav MORAVEC, moderátor

Měla by to být strana pro předčasné volby?

Miroslav KALOUSEK, ministr financí v demisi /KDU-ČSL/

Pane předs..., pane ...

Václav MORAVEC, moderátor

Předsedo ještě ne.

V této chvíli se v *Otázkách* objevuje právě sledovaná zábavní složka, kterou inicioval sám moderátor Václav Moravec. Využil přechnutí se Miroslava Kalouska a záměrně použil ironii. Miroslav Kalousek ovšem dokázal zareagovat dalším vtipným diskuzním příspěvkem. Na recipienta tak zjevně působí prvky zábavy spojené s novými informacemi – infotainment. Prvotní svolení k infotainmentu však obstaral v tomto případě moderátor Václav Moravec.

Miroslav KALOUSEK, ministr financí v demisi /KDU-ČSL/

Pane osobnosti roku TýTý, jste patnáctý novinář, kterému říkám, že bych velmi prosil, aby mně bylo dopřáno komfortu přemýšlet do konce května. Já to, já vám teď ...

Václav MORAVEC, moderátor

Já, já nechci, jestli budete zakládat, na to se vás nikdo neptá, tak.

Miroslav KALOUSEK, ministr financí v demisi /KDU-ČSL/

Já vám teď, já na to nemám teď odpověď, já to nevím, já ...

Václav MORAVEC, moderátor

Chybí vám tady taková politická strana pro případné předčasné volby?

Miroslav KALOUSEK, ministr financí v demisi /KDU-ČSL/

Já se obávám, pokud by se, pokud by se situace v KDU-ČSL vyvíjela tak, jak se vyvíjí, že tam nabývá skutečně vrchu socialistické rovnostářství, že hlavní, hlavní tón té politiky mé strany, která dlouho byla konzervativní středopravou stranou, tak se stává stranou spíše sociálně demokratickou s tím, že její, její členové chodí do kostela více než sociální demokraté, pak skutečně uvažuji o tom, že je potřeba, aby tady takový subjekt existoval, ale jestli se tak rozhodnu, nebo ne, já opravdu nevím.

Zábavná složka se tak vklínila do rozhovoru mezi Moravcem a Kalouskem, přičemž moderátor ji sám vyvolal svou ironickou reakcí. Následovaly další reakce a na diváka u televizní obrazovky tak působila zábavní složka.

Moravec vyrukoval se zábavnou složkou i na dalšího z členů TOP 09, Karla Schwarzenberga. Odehrálo se to hned v úvodu nedělních *Otázek Václava Moravce* dne 29. listopadu 2009:

Václav MORAVEC, moderátor

Už víte, pane předsedo, s kým budete dnes večer večeřet?

Hned první otázka představuje zábavnou složku, otázka je rozhodně nečekaná a v první fázi pro diváky dost nečitelná. Při pokládání otázky tak divák zákonitě zpozorní.

Karel SCHWARZENBERG, předseda strany /TOP 09/

No, to se uvidí, nějaký kamarádi i kamarádky se, doufám, najdou.

Host se však nenechal vyvést z míry a okamžitě reagoval.

Václav MORAVEC, moderátor

Vy jste totiž původně na tu dnešní večeři pozval předsedy politických stran, s výjimkou komunistů a ti postupně odřkávají.

Karel SCHWARZENBERG, předseda strany /TOP 09/

No, tak podívejte se, když mají chřipku, nebo strach z ní, nebo něco a odřkají, tak odřkají, já jsem zdvořilý člověk, já jsem je pozval, když oni nepřijdou, tak, s odpuštěním řečeno, mám taky zábavnější kolegy na večer, což o to.

Václav MORAVEC, moderátor

V tom případě jste je nemusel zvat, když jste mohl jít s děvčaty.

Moravec se zábavnou složkou pracoval dál a výrazem „děvčaty“ ji ještě umocnil.

Karel SCHWARZENBERG, předseda strany /TOP 09/

Ne, já jsem, já jsem říkal, já jsem zdvořilý člověk, který dodržuje rád formy, my jsme měli svůj sněm, takže jsem to považoval za dobrý zvyk, abych kolegy informoval o průběhu a výsledku a všechno, se s nimi pobavil, jaké by byly v budoucnosti možnosti, prostě já jsem člověk, který přece jenom jsem konzervativní a trpím na jisté formy zdvořilosti.

Infotainment a confrontainment jsou jevy, které již neodmyslitelně k televizním debatám patří. Zábavnou složku do debaty vnášejí jak hosté, tak i samotný moderátor, přičemž nelze rozhodnout o tom, kdo více. V pozadí stojí snaha udržet diváka u obrazovky, a tato snaha je společná hostům i moderátorovi. Úkolem moderátora politické diskuse však je vyvážit poměr mezi vážnou a relevantní diskuzí na straně jedné a zábavou na straně druhé. Na základě rozboru tohoto jevu jsme dospěli k pravděpodobnému závěru, že tento úkol se Václavu Moravcovi daří plnit.

2.5 Etika mediálního rozhovoru

Václav Moravec by měl dodržovat etické kodexy syndikátu novinářů České republiky a také České televize. Součástí etiky však není jen dodržování kodexů, ale také způsob chování moderátora vůči hostům, způsob stylizace výpovědí a otázek a taktnost.

Součástí etického kodexu České televize je mimo jiné nestrannost a objektivita. Konkrétně v bodu C se píše: „(Česká televize) poskytuje nestranné a nezávislé zpravodajství, informace a komentáře.“ Václav Moravec se snaží být nestranný, nicméně občas ve svém pořadu nestranný není. Například 29. března 2009 se Moravec prezentoval tímto úvodním monologem (hned po úvodní znělce pořadu): „Vítejte a hezkou neděli vám všem. Prezident zvolený přeběhlíky vyčítá premiérovi, že se mu vymstili při pádu jeho vlády právě přeběhlíci. I to je jeden z vedlejších jevů současné politické krize v České republice. Václav Klaus se opět dostal do světla

ramp a své minuty slávy si patřičně užívá. Zapomíná na to, že nebyť přeběhlík, sám by nebyl prezidentem. Je to přitom právě teď Václav Klaus, kdo může výrazně pootáčet budoucí vývoj české politiky. A vzhledem k jeho vlastním zájmům se zřejmě dočkáme lecjakého prezidentského aktivismu. Možná i proto Mirek Topolánek a Jiří Paroubek pochopili, že v jejich zájmu je se dohodnout. Budou toho však schopni, když je mezi nimi od voleb v roce 2006 taková míra nevraživosti? Popravdě řečeno, koho z vás to ale zajímá? Zatímco svět bojuje s následky ekonomické krize a Evropa se pokouší o soulad, česká politika si jak jinak žije sama sebou. Navíc v době českého předsednictví evropské sedmadvacítce. Nejen o tom bude řeč s premiérem v demisi, předsedou ODS Mirkem Topolánkem (...)“

V tomto monologu napadl Václav Moravec prezidenta Václava Kause např. těmito výroky: *“Václav Klaus se opět dostal do světla ramp a své minuty slávy si patřičně užívá.”* nebo *„A vzhledem k jeho vlastním zájmům se zřejmě dočkáme lecjakého prezidentského aktivismu.“* Tyto věty rozhodně nepůsobí na recipienta jako nestranné či vyvážené. Etický kodex České televize zde byl porušen.

V kodexu syndikátu novinářů však odstavec o objektivitě či nestrannosti nenajdeme. Důvodem je to, že každé médium zodpovídá za svůj obsah a i v České republice existují média úzce propojená s politickými stranami a nestrannost u nich není vyžadována ani očekávána. Takovým médii jsou například Haló noviny.

Součástí etiky mediálního rozhovoru je také vyjadřování zdvořilosti. Podle Müllerové se moderátor často omlouvá, pokud se snaží skákáním do řeči přerušit dlouhou řeč hosta. Moderátor může mít několik důvodů, proč hosta přerušit. Mohou to být důvody časové, ale host se také může odchýlit od tématu, případně se moderátor snaží udržet diváka v pozornosti a neztratit ho v záplavě slov a faktů (Müllerová, 2003).

Moravec je nucen při rozhovorech s politiky často do řeči hostů zasahovat. Jeho chování však neodpovídá vždy chování taktímu, tak jak ho chápe Müllerová. Moravec velmi často skáče hostům do řeči dalším

dotazem, případně výpovědí, která má mluvčího usměrnit. Taktní omluvná slova však chybí.

Stalo se to například v nedělních *Otázkách* dne 21. února 2010 při diskusi s Mirkem Topolánkem a Milošem Zemanem o pochybných státních zakázkách souvisejících s gripeny:

Václav MORAVEC, moderátor

A zbrojní zakázky by měly procházet výběrovými řízeními.

Mirek TOPOLÁNEK, předseda strany /ODS/

No tak, ne výběrovým řízením. Podle zákona o veřejných zakázkách. Protože ony tím neprocházejí.

Miloš ZEMAN, předseda přípravného výboru strany /SPO/

Já bych se vrátil...

Václav MORAVEC, moderátor

Gripenovská koalice a k tomu, že za to nesete zodpovědnost jako bývalý premiér.

V této chvíli skočil Moravec Zemanovi do řeči bez toho, aniž by se omluvil, případně jiným způsobem taktně odůvodnil, proč Zemanovi slovo odebral.

Miloš ZEMAN, předseda přípravného výboru strany /SPO/

Za prvé, gripenovská koalice byla tehdy taková, že na jedné straně byla sociální demokracie a lidovci, kteří nákup Gripenů podporovali, na druhé straně ODS a komunisté, kteří byli proti. Fajn, no a protože ta antigripenovská koalice měla o jeden hlas víc, tak to zákon, tak to parlament odmítnul a tím pádem se ani žádná reálná korupce uskutečnit nemohla, protože jen blázen by korumpoval při neuskutečněném obchodu.

Tento konkrétní příklad může doložit, že Moravec ke svým hostům v některých chvílích taktní není. Ovšem objevují se i chvíle, kdy se Moravec snaží ke slovu probojovat dlouho trvajícím se omlouváním. Stalo se to například při již zmíněných *Otázkách* z 11. dubna 2010 při názorovém střetu Jiřího Paroubka a Petra Nečase. Ve chvíli, kdy se oba politici ve studiu doslova hádali a překřikovali, snažil se je Moravec uklidnit: „*Pánové, omlouvám se, pánové, omlouvám se. Ne, ne, ne. Pánové? Pánové, omlouvám se...*“ Přesto, že se Moravec několikrát omluvil a důraznou intonací své hosty upozornil, uklidnit se mu je nepodařilo. Tento příklad může doložit, že moderátor Václav Moravec se k těmto taktním

prostředkům přerušení řeči uchyluje v případech, kdy cítí, že nemá diskuzi pevně pod svou kontrolou.

Pokud diskuzi pevně pod kontrolou má, omluvné výrazy při přerušování monologů většinou nepoužívá. Ukazuje to i další příklad, tentokrát z *Otázek 20. září 2009*, kdy ve studiu diskutovalo hned pět politiků o Janotově úsporném balíčku.

Zdeněk ŠKROMACH, místopředseda strany, stínový ministr práce a sociálních věcí /ČSSD/

Tak, pokud mají být ty zákony schváleny dříve, než se, než vláda předloží státní rozpočet, protože státní rozpočet nebo návrh státního rozpočtu by měl vycházet v zásadě ze schválené legislativy, nikoliv z předpokládané schválené legislativy, to je potom i otázka vlastně toho deficitu, který tam je, tak to je pochopitelné, ovšem myslím si, že takový široký balíček nebo tolik různých změn, různých zákonů si může dovolit politicky silná vláda, která a priori má předem projednáno, že v Poslanecké sněmovně ji bez větších změn taková, takovýto návrh projde. V situaci, která je dneska a myslíme si, že je to i standardnější, jsme očekávali, že tedy přijde soubor různých návrhů zákonů, které by vlastně vedly jednak k zvýšení příjmů státního rozpočtu a jednak k určitým úsporám na výdajové stránce a ten ..., to by umožňovalo v zásadě hledat ad hoc vlastně politickou shodu nad jednotlivými změnami. Problém je ...

Václav MORAVEC, moderátor

/Nesrozumitelné/ podle vás tedy oba dva shodujete se vlastně na tom, že když ta vláda dá an bloc jako jeden balík, čímž neumožní poslancům, aby do toho více vstupovali, bude to ještě ve fázi legislativní nouze, tak sama vláda může padnout, pokud by Janotův balíček vnímala jako test důvěry, Zdeňku Škromachu, chápu to správně?

Zdeněk ŠKROMACH, místopředseda strany, stínový ministr práce a sociálních věcí /ČSSD/

To si nemyslím. Já myslím, že když hovoříme o důvěře vládě, nebo o tom, jestli má či nemá podporu v parlamentu, tak je to většinou vyjadřováno schválením státního rozpočtu, protože to je jiná záležitost, než tyhle ty návrhy.

Moravec přerušil odpověď Zdeňka Škromacha, aniž by se omluvil či užil jakéhokoliv jiného taktického prostředku pro usměrnění diskuze. Müllerová uvádí několik příkladů, jakými by se dal monolog hosta přerušit. Do věty lze vsunout omluvu, případně osobní skromnost či sebekritiku. Např.: „*Mohu vám skočit do řeči, ač je to neslušné?*“, „*Nechci vám skákat do řeči.*“, „*Promiňte, že vám skáču do řeči.*“ atd. (Müllerová, 2003).

Na základě výše uvedených příkladů lze usoudit, že Václav Moravec není vždy schopen se ke svým hostům chovat taktně a zdvořile. Svým hostům skáče do řeči, ovšem tento fakt nelze hodnotit, protože je do tohoto chování často tlačěn nezdvořilým chováním svých hostů. Dále je možno

usoudit, že se Václav Moravec dostává také do střetu s etickým kodexem České televize, což se projevuje občasným napadáním politiků. V tomto rozboru to bylo dokumentováno příkladem napadání Václava Klause Václavem Moravcem.

2.6 Jak často, koho a jak moderátor cituje

Moderátor je nucen ve svém pořadu poměrně často citovat a odkazovat k jiným zdrojům. Při své přípravě totiž musí čerpat informace a poznatky nejen z jiných médií, ale i přímo od politiků, státních představitelů, jejich poradců a mluvčích.

Citování z jiných zdrojů se u Václava Moravce zpravidla objevuje na začátku pořadu *Otázky Václava Moravce*, tedy v době, kdy moderátor prezentuje téma, o němž budou hosté diskutovat. V *Otázkách* 20. září 2009 začal Moravec svůj uvítací monolog takto: „*Vítejte a hezkou neděli vám všem z Ostravy. Časovaná bomba - tak o rostoucí nezaměstnanosti nejen v ekonomice české, ale ekonomice globální mluví ekonom, profesor Milan Zelený. Odbory odhadují, že v příštím roce dosáhne počet obyvatel, kteří budou bez práce, na hranici 12 %, to znamenalo nárůst nezaměstnanosti o 3,5 % v roce příštím. V současnosti máme bez práce půl milionu lidí.*“ V tomto případě Moravec odkazuje na názor profesora Zeleného a zároveň na odhady odborů. Od těchto názorů a odhadů se následně odvíjí celá diskuze.

Podobné prostředky pro citování zvolil Václav Moravec i 21. června 2009 při diskuzi o justici. Moravec doslova řekl: „*Vítejte a hezkou neděli vám všem. Co je pravda a co je lež? U ministryně spravedlnosti úřednické vlády člověk očekává, že si tak často podobné otázky klást nebude. Stalo se, a tak jsme se od nové šéfky resortu spravedlnosti začátkem týdne dozvěděli, že v roce 1987 vstoupila do Komunistické strany Československa, protože jí to nabídl starší spolužák na fakultě, který, citujme doslova, vypadal jako řecký bůh. Ministryně spravedlnosti Daniela Kovářová se prý cítila poctěna a navíc je aktivní typ, citujme doslova, kam prý vlez, tam dřívě či později začne něco pořádat či organizovat. Škoda, že si nová ministryně spravedlnosti jako aktivní typ lépe nedokázala zorganizovat návrat šéfa*“

ústeckých krajských žalobců Jiřího Křivance, kterého v únoru odvolal její předchůdce Jiří Pospíšil. Nejdřív nová ministryně Daniela Kovářová tvrdila, že ze jmenování Křivance není nadšená, pak že se cítí podvedena pražským vrchním státním zástupcem Rampulou a v pátek oznámila, že celou věc už považuje za uzavřenou. Proč jsme svědky pokračujícího úpadku důvěry veřejnosti v českou justici, na kterém se teď podílí i nová ministryně spravedlnosti? Nejen o tom budou diskutovat exministr spravedlnosti Jiří Pospíšil a stínová ministryně spravedlnosti z ČSSD Marie Benešová.“ Moravec v tomto příkladu dvakrát na citaci přímo upozornil sloven „*citujme*“, v úvodu monologu řekl, od koho jsme se informaci dozvěděli.

Moravec ve svém pořadu cituje poměrně často, na zdroje se musí odvolávat a musí je hlavně znát, aby mohl případně reagovat na dotazy či různé poznámky hostů.

Moravec se také odvolává na výsledky sociologických výzkumů. Nejčastěji se to děje ve speciálních předvolebních dílech, kde se prezentují potenciální volební výsledky v jednotlivých krajích a také předpokládaná volební účast. Na výsledky sociologických průzkumů odkazuje Moravec i v běžných, tedy nedělních *Otázkách*. Vždy jmenuje agenturu, která výzkum provedla a snaží se jasně formulovat otázku, která byla respondentům v průzkumu veřejného mínění položena. Následně Moravec prezentuje výsledky: „*Tady navážu, Filipe, na vaše slova, když se podíváme do statistik, studenti dávají jasně najevo, že pokud by výsledek státní maturity byl součástí přijímacího řízení na vysoké školy, tak by si většina z nich zvolila vyšší úroveň, vyšší stupeň státní maturitní zkoušky, tady jsou data ze sociologického výzkumu agentury STEM/MARK, který mají Otázky k dispozici, podívejme se na ně. Na otázku, pokud vyšší úroveň maturitní zkoušky bude vstupenkou na vysokou školu, tak si ji u některého předmětu zvolí určitě, z 33 % určitě ano 33 % dotázaných středoškoláků, spíše ano pak 31 % dotázaných, spíše ne a určitě ne odpovědělo dohromady, když se podíváte na ten graf, 18 % studentů, stejný počet studentů v tom sociologickém šetření agentury STEM/MARK odpověděl, že neví.“* V předvolebních speciálech má Moravec k dispozici i odborníka ze

sociologické agentury, která průzkum prováděla. Moravec tak může právě prostřednictvím tohoto odborníka recipientům přiblížit například odchylku či podrobnější informace o výzkumu.

V pořadu se objevují i citované věty, u nichž televize použije grafiku, citát ukáže na obrazovce a Moravec ho přečte. Dne 31. května 2009 byl tímto způsobem citován budoucí ministr vnitra Martin Pecina: „*Původně měl Pecina podle svých slov složit funkci k poslednímu květnu. V rozhovoru pro dnešní Otázky k tomu Martin Pecina řekl, tady je citát jeho slov. Podívejme se na něj. 'Pan premiér Fischer mne požádal o to, abych využil podle zákona o střetu zájmu celou lhůtu 30 dnů a rezignoval až k 7. červnu roku 2009, což také učiním. To nic nemění na tom, že již nepodepisuji rozhodnutí předsedy Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže a ta teď čekají na mého nástupce.'* Řekl v rozhovoru pro dnešní Otázky nový ministr vnitra Martin Pecina, který je stále ještě šéfem antimonopolního úřadu.“ Moravec zde tedy důraznou intonací poukázal na fakt, že cituje, a následně citát přečetl.

Citování je důležitou složkou diskurzu Václava Moravce. Moravec vždy odkáže ke zdroji a pokud cituje, divákům to zřetelně zdůrazňuje.

2.7 Role předtočených rozhovorů

V pořadu *Otázky Václava Moravce* se velmi často objevují předtočené rozhovory, případně vystřižené výpovědi politiků z různých tiskových konferencí či rozhovorů pro jiné pořady. Funkcí těchto předtočených výpovědí je diskuzi ve studiu ztraktivnit a přidat do ní názor dalšího ze zúčastněných. Nevýhodou potom je, že předtočený mluvčí nemůže na následné reakce hostů ve studiu reagovat.

Předtočený rozhovor se v *Otázkách* objevuje zpravidla v úvodu pořadu. Jakmile Moravec přivítá diváky a řekne, jakým tématům se budou *Otázky* věnovat, objeví se téměř vždy krátká fundovaná výpověď osoby, která se vztahuje k řešenému problému.

V *Otázkách* dne 8. února 2010 byl použitý předtočený rozhovor s Markem Šnajdrem, náměstkem ministra zdravotnictví. Z výpovědi Marka

Šnajdra vystříhla televize pouze jedno souvětí, snažila se vystříhnout tu nejdůležitější část:

Václav MORAVEC, moderátor

Vítejte a hezkou neděli vám všem. Kocourkov, slovo, kterým někteří pacienti hodnotí zmatky kolem výběru nevyběru poplatků. Nejenže se kraje pod vedením sociálnědemokratických hejtmanů rozhodly nenaplňovat zákony o výběru poplatků, ale navíc nebyly s to se dohodnout na jednotném postupu. A tak do puntíku platí - jiný kraj, jiný poplatkový mrav. Poplatková taškařice v Česku tak naplňuje jednu z Murphyho pouček, cituji - ve společnosti soustavně vzrůstá chaos, pouze za nezměrného úsilí je možné na omezeném prostoru tento chaos podřídit řádu, nicméně z celospolečenského hlediska je výsledkem této snahy další nárůst chaosu. Konec citátu. Nejen o tom bude řeč v následujících minutách. Vůbec poprvé se před televizními kamerami potkají nová ministryně zdravotnictví Daniela Filipiová a šéf sněmovního zdravotnického výboru, středočeský hejtman David Rath. A o jakých tématech se po dnešních Otázkách bude mluvit? Mínus sedm miliard korun, to je podle odhadů poboček Všeobecné zdravotní pojišťovny rozdíl mezi příjmy a výdaji v letošním roce. Příjmy VZP se totiž výrazně sníží kvůli finanční krizi. Hledání kompromisu. Nová ministryně zdravotnictví Daniela Filipiová vyjednává s koaličními poslanci změny v zákonech tvořících reformu zdravotnictví.

Marek ŠNAJDR, náměstek ministra zdravotnictví

Pokud nebudeme zodpovědní, tak nebudeme schopní již na konci roku 2009, ale už v roce 2010 financovat zdravotní péči našim občanům v takovém rozsahu jako dnes.

Václav MORAVEC, moderátor

Poslanecká sněmovna by zákony měla projednávat už v březnu. Státní ústav pro kontrolu léčiv dál vyšetřuje lékárny, které údajně nevybírají regulační poplatky a zvýšily marži. Ústav zjišťuje, jestli lékárny nepřekračují nejvyšší povolenou obchodní přírážku.

Stejná situace nastává i v dalších dílech pořadu, například dne 8. března 2010, kdy televize použila předtočený rozhovor s bývalým generálním tajemníkem NATO, Javierem Solanou.

(Přepis této části v příloze č. 8.)

Ve výše uvedených příkladech si Moravec sám vytvoří úvodní monolog, na který navazuje předtočená výpověď. Složitější postup však je aplikován v případě, že se režie snaží zařadit předtočený rozhovor až do samotného pořadu mezi odpovědi jednotlivých hostů. Aby byl předtočený rozhovor fundovaný, je potřeba, aby se diskuze držela předem vytyčených mantinelů, což je úkol pro moderátora.

Moravec však tento problém obchází. Každé *Otázky Václava Moravce* jsou totiž rozděleny do několika částí (zpravidla šesti až desíti). Jakmile se ukončí diskuze k danému tématu v jedné části, přejdou buď ti stejní hosté, případně noví hosté, k tématu druhému. Druhé téma začne

krátkou reportáží, ve které jsou použity právě předtočené rozhovory. Stalo se to například 29. listopadu 2009 při přechodu ze čtvrté do páté části pořadu:

Václav MORAVEC, moderátor

Ekonomická krize tvrdě dopadla i do rozpočtů krajů. Stačí zmínit jeden příklad. Na údržbu silnic mají kraje kvůli daňovým výpadkům příští rok o třetinu až polovinu méně peněz. Letos přesahují plánované náklady 8 miliard korun. Silničáři budou možná muset i propouštět. Jiný příklad, sociální služby. V návrhu státního rozpočtu na příští rok dala Fischerova vláda jen tři miliardy korun, to je asi 45 procent letošních výdajů a částka naprosto nepostačující.

Jan FISCHER, premiér /natočeno 25. 11. 2009/

Jsme si samozřejmě vědomi i vláda, že těch 45 procent, které tam zůstává na příští rok, je skutečně za hranou, že to je skutečně velmi riskantní, ohrožující, nebezpečné a tam jsme schopni samozřejmě se o dvou až třímiliardovém posílení této složky výdajů připraveni bavit a hledat samozřejmě možnosti, odkud ty prostředky vezmeme tak, aby základní parametry rozpočtu samozřejmě, státního rozpočtu na příští rok zůstaly zachovány.

Václav MORAVEC, redaktor

Podle Českého statistického úřadu měly kraje víc než polovinu lůžek v sociálních zařízeních. Pokud poslanci peníze na sociální služby oproti vládnímu návrhu rozpočtu nakonec nezvýší, chtějí kraje podle šéfa jejich asociace Michala Haška od 1. ledna bombardovat denně premiéra Jana Fischera žádostmi o dofinancování. Nedostatek peněz v krajských pokladnách redukuje i železniční dopravu. Od poloviny prosince ubudou v regionech v průměru 2 procenta železničních spojů. Na 11 tratích se má osobní železniční doprava úplně zastavit. Na pěti pak dojde k výraznému omezení a na sedmi tratích dojde k částečnému omezení.

Petr BENDL, místopředseda strany /ODS/ /natočeno 24. 11. 2009/

Za alarmující pokládám, že za těmito změnami sociální demokracie vlastně popírá své předvolební sliby.

Václav MORAVEC, redaktor

Bývalému středočeskému hejtmanovi Petru Bendlovi vadí, že kraje, které regionální dopravu objednávají, neotevírají železniční trh soukromým dopravcům a uzavřely dlouhodobé smlouvy s Českými drahami.

Petr BENDL, místopředseda strany /ODS/ /natočeno 24. 11. 2009/

Vedení krajů evidentně selhává. Selhává například v tom, že se brání otevření trhu v regionální železniční dopravě, přitom právě tato cesta je do budoucna jednoznačný systém, jak ušetřit a zefektivnit peníze vynaložené z kapes daňových poplatníků ve veřejné dopravě.

Václav MORAVEC, redaktor

Podle Bendla v těch evropských zemích, kde je železniční trh otevřený konkurenci a kde jsou řádně vypisována výběrová řízení, přepravní výkony na železnici stoupají.

V úvodu páté části tak byly v krátké reportáži odvysílány tři předtočené rozhovory, jeden s Janem Fischerem a dva s Petrem Bendlem. Tvůrci mají díky rozčlenění pořadu jistotu, že tyto předtočené výpovědi vždy použijí a Moravec může přejít k novému tématu diskuze pro diváka přehledným způsobem.

Předtočené rozhovory tak jsou častou součástí *Otázek Václava Moravce*, divákům ztraktivňují pořad a televize se zároveň nemusí omezit pouze na prezentaci názorů hostů ve studiu. Moravcovi navíc předtočené rozhovory a reportáže pomáhají nenásilně přejít od jednoho tématu ke druhému.

Nelze tvrdit, že se Václav Moravec snaží ze všech sil udržet předem danou linii rozhovoru proto, aby mohl předtočený příspěvek použít. Naopak lze usoudit, že se aktuální diskuse odvíjí na základě odvysílaných předtočených rozhovorů.

2.8 Četnost návštěv reprezentantů politických stran

Skladba hostů v *Otázkách Václava Moravce* by měla být vyvážená, což vyplývá z kodexu České televize. Moravec by neměl upřednostňovat žádné společensko-politické prvky, měl by být objektivní. Ze statistik lze zjistit, kdo se v pořadu objevuje nejčastěji. Statistiky však nemohou dokázat, zda Moravec někoho upřednostňuje, protože hosty do pořadu zve celý tým, který na *Otázkách* spolupracuje, nikoliv samotný moderátor.

Politická scéna v České republice lze rozdělit několika způsoby. Tím nejjednodušším dělením je segmentace podle politických stran. Všechny parlamentní strany lze následně rozdělit na pravicové, středové a levicové na základě jejich volebního programu, případně na základě všeobecných znalostí. Podle Vlachové a Matějů „jsou stranické systémy ve střední a východní Evropě strukturovány na ose, jejíž jeden konec (levý) reprezentuje autoritáře a odpůrce trhu a druhý (pravý) liberály a přívržence trhu“ (Matějů, Vlachová, 2000, s. 254). Analýzou četnosti hostů během kalendářního roku 2009 lze zjistit, zda je v *Otázkách Václava Moravce* některá strana, některý politik, či některý ze směrů politického myšlení upřednostňován.

Ve této práci bude rozdělení politických stran, které byly v průběhu roku alespoň jednou v *Otázkách* zastoupeny, zjednodušeno na základě teorie Matějů a Vlachové tímto způsobem:

- **Pravicové** – Občanská demokratická strana (ODS), TOP 09, SNK Evropští demokraté (SNK-ED), Unie svobody – Demokratická unie (US-DEU), Libertas.
- **Středové** – Strana zelených (SZ), Křesťanská demokratická unie – Česká strana lidová (KDU-ČSL), Evropská demokratická strana (EDS)⁶, Demokratická strana zelených (DSZ)⁷.
- **Levicové** – Česká strana sociálně demokratická (ČSSD), Komunistická strana Čech a Moravy (KSČM).

2.8.1 Četnost návštěv hostů v roce 2009

V příložené tabulce je počet, kolikrát jednotliví hosté navštívili pořad *Otázky Václava Moravce* v průběhu kalendářního roku 2009. Od 1. ledna 2009 do 20. prosince 2009 bylo odvysíláno celkem 47 dílů. Ve výpočtech nejsou zahrnuty speciální verze *Otázek* k volbám do Evropského parlamentu ani speciální díl věnovaný podzimním předčasným a nakonec neuskutečněným volbám do Poslanecké sněmovny. V tabulce jsou uvedeni hosté, kteří navštívili pořad v průběhu roku 2009 alespoň dvakrát. Do celkových počtů však jsou zahrnuty všechny návštěvy hostů s politickou příslušností. (Tabulka je součástí přílohy č. 9.)

Pokud bychom srovnali návštěvy lídrů dvou nejsilnějších politických stran, tedy za ČSSD Jiřího Paroubka a za ODS Mirka Topolánka, vyjde počet jejich návštěv shodný. Oba se ve studiu České televize objevili během roku 2009 osmkrát. Ani jeden z politiků tedy nedostal více prostoru než druhý. Nejčastějším hostem byl ministr financí Fischerovy úřednické vlády Eduard Janota. Během roku ho Česká televize pozvala do *Otázek* hned

⁶ Evropská demokratická strana (založena v roce 2008 Janou Hybáškovou) uzavřela v roce 2009 spojení s programově blízkou stranou KDU-ČSL, EDS je proto v této práci zařazována ke stranám středovým.

⁷ Demokratická strana zelených je odnož původní Strany zelených, proto je v této práci řazena ke středovým stranám.

devětkrát. Topolánkovi s Paroubkem patří pomyslné druhé místo. Třetím a čtvrtým nejčastějším hostem byli představitelé nové strany TOP 09 Miroslav Kalousek a Karel Schwarzenberg.

V roce 2009 byly jednotlivé české politické strany zastoupeny v pořadí *Otázky Václava Moravce* v tomto poměru:

Politická strana	Počet návštěv	Poměr v %
ODS	46	35 %
ČSSD	40	30 %
TOP 09	13	10 %
KSČM	11	8 %
Strana zelených	8	6 %
KDU-ČSL	7	5 %
SNK-ED	2	2 %
US-DEU	1	> 1
DSZ	1	> 1
EDS	1	> 1
Libertas	1	> 1
Celkem	131 návštěv	100 %

Nejčastěji se v *Otázkách* objevovali zástupci Občanské demokratické strany, druhými nejčastějšími hosty byli zástupci České strany sociálně demokratické.

V další tabulce je přehled politických směrů, které reprezentovali jednotliví hosté:

Směry	Počet návštěv	Poměr v %
Pravicové strany	63	48 %
Levicové strany	51	39 %
Středové strany	17	13 %
Celkem	131 návštěv	100 %

Pravicové strany byly v *Otázkách* zastoupeny častěji než strany levicové. Nejméně prostoru potom bylo dáno stranám, které programově i ideologicky stojí na pomyslném středu politického spektra.

Z této statistiky tak lze usoudit, že Česká televize z důvodu relevance potenciálních informací upřednostňuje zástupce velkých politických stran, nejčastěji potom pravicových.

Závěr

V práci bylo postupně rozebíráno devět okruhů problémů, tedy jevů, na které byl rozbor diskurzu *Otázek Václava Moravce* a jeho moderátora zaměřen. Sledované jevy byly definovány a vymezeny v závěru teoretické části práce, a to jednak za použití odborné literatury, jednak sledováním pořadu *Otázky Václava Moravce*.

Prvním problémem bylo určení žánru pořadu. Z vybraných příkladů bylo zjištěno, že žánr *Otázek* se nedá přesně vymezit, vždy záleží na konkrétních hostech a na dané komunikační situaci. Pořad může být korektní debatou, ale také diskuzí, či dokonce polemikou. Jestliže se v *Otázkách* střetnou političtí představitelé dvou odlišných idejí a směrů, stane se z pořadu diskuze či někdy až polemika. Pokud do pořadu zavítají odborníci, vědci, ekonomové apod., stane se pořad korektní debatou, kde se prezentují již utvořené názory.

Druhým problémem bylo zkoumání chování Václava Moravce k neobratným řečníkům, tedy zda Václav Moravec vede či nevede tzv. falešně pravou debatu, která se vyznačuje tím, že jednotliví účastníci nedostávají stejný prostor k vyjádření svých názorů a myšlenek. Na základě vybraných příkladů a na základě výpočtů bylo zjištěno, že Václav Moravec takovou debatu nevede. K neobratným řečníkům je ohleduplný a dává jim k dispozici prostor srovnatelný s prostorem pro řečníky profesionální. Václav Moravec je k nezkušeným řečníkům tolerantnější, lépe formuluje dotazy, neskáče jim do řeči a nepokládá doplňující či konfrontační otázky.

Jako třetí jev byly zkoumány skryté blízké vztahy, a to zejména mezi moderátorem a politikem. Při rozboru diskurzu Václava Moravce od ledna 2009 do dubna 2010 (tedy v průběhu šestnácti měsíců) nebyl nalezen žádný konkrétní případ, kdy by se moderátor prozradil a prořekl se. Nebyl tedy odhalen žádný skrytý blízký vztah Václava Moravce s nějakým politikem. Byly však nalezeny příklady dokumentující skryté blízké vztahy mezi politiky. Tento fakt poukazuje na to, že někteří politici se mezi sebou mohou znát více, než si diváci diskuzních pořadů uvědomují. Nicméně sledování skrytých blízkých vztahů mezi politiky nebylo primárním

tématem této práce. Jevem, na který jsme se zaměřili, byly skryté blízké vztahy mezi moderátorem a hostem, a ty nebyly odhaleny.

Čtvrtým problémem byly dva jevy, které se v posledních několika letech objevují v politických diskuzích a debatách stále více – infotainment a confrontainment. Tyto jevy byly nalezeny v mnoha případech. Infotainment a confrontainment se stávají v poslední době nenahraditelnou složkou debat a diskuzí, přitahují diváky, zvedají sledovanost. Infotainment a confrontainment jsou jevy, které již neodmyslitelně k televizním debatám patří. Zábavnou složku do debaty vnášejí jak hosté, tak i samotný moderátor. V pozadí stojí snaha udržet diváka u obrazovky, a tato snaha je společná hostům i moderátorovi. Úkolem moderátora politické diskuse je vyvážit poměr mezi vážnou diskuzí a zábavou. Na základě rozboru tohoto jevu jsme usoudili, že tento úkol se Václavu Moravcovi daří plnit.

Pátým ze zkoumaných problémů byla etika mediálního rozhovoru, dodržování etických kodexů a také taktnost a zdvořilost moderátora. Na základě výsledků rozboru diskurzu Václava Moravce lze usoudit, že Václav Moravec není vždy schopen se ke svým hostům chovat taktně a zdvořile. Svým hostům skáče do řeči, ovšem tento fakt nelze hodnotit, neboť je do tohoto chování často tlačěn nezdvořilým chováním svých hostů. Dále je možno usoudit, že se Václav Moravec dostává také do střetu s etickým kodexem České televize, což se projevuje občasným napadáním politiků.

Šestý problém byl zaměřen na to, zda Václav Moravec ve svém pořadu cituje a jaké způsoby citování používá. Rozborem bylo zjištěno, že Moravec vždy zdroj uvede a divákům zřetelně zdůrazní, že cituje.

Sedmým zkoumaným jevem při rozboru vlastností diskurzu pořadu *Otázky Václava Moravce* a jeho moderátora byla role předtočených rozhovorů. Pořad je rozdělen do několika sekcí. Každá z těchto sekcí začne připravenou krátkou reportáží, jejíž součástí je i předtočený rozhovor. Moravec tak má jistotu, že připravený materiál použije, divákům navíc zpřehlední linii, ve které je rozhovor, případně celý pořad, veden. Nelze tvrdit, že se Václav Moravec snaží ze všech sil udržet předem danou linii

rozhovoru proto, aby mohl předtočený příspěvek použít. Naopak lze usoudit, že se aktuální diskuse odvíjí na základě odvysílaných předtočených rozhovorů.

V posledním rozboru bylo zkoumáno, kteří politici, případně zástupci kterých stran, se nejčastěji v pořadu *Otázky Václava Moravce* objevují. V pořadu se nejčastěji objevují zástupci velkých politických stran. V roce 2009 dostali zástupci pravicových stran o deset procent více prostoru než zástupci levicových stran.

Jak bylo již uvedeno v teoretické části práce, diskurz mediálního projevu se začátkem 90. let změnil. Např. Čmejková poukazuje na proměnu diskurzu mediálního projevu po roce 1989 z předem připraveného monologu v dialog, debatu, diskusi či polemiku. Tato proměna ovlivnila žánr veřejného projevu: mluvčí musí reagovat na podněty dalších partnerů v diskusi, je rušen ostatními účastníky veřejného projevu, svou řeč musí přizpůsobovat podnětům okolí a neustále se měnícímu sociálně komunikačnímu kontextu. V důsledku toho je často řeč přerušovaná a také tón projevu je ve většině případech konfrontační (Čmejková, 2003).

Podle Bartoška chtějí politici v televizních debatách především prezentovat svou politickou stranu, svou osobnost i svůj osobní politický program. Z toho důvodu tvrdě vystupují proti svým oponentům, brání se a názorově střetávají. Politici se k sobě chovají nepřátelsky, protože nejúčinnější metodou je přímá kritika oponentů. Podle Bartoška je to důsledek medializace politické scény; před veřejností ob stojí pouze ten, kdo se jí dokáže přizpůsobit (Bartošek, 1997).

Tyto charakteristiky diskurzu politických veřejných debat a jejich účastníků se odrážejí i v přístupech k jeho analýzám. Je obtížné jednoznačně stanovit relevantní problémy, na které by měl být rozbor diskurzu zaměřen. Konfrontační tón řeči, její přerušování, skákání do řeči, osobní útoky apod. nemohou být při rozboru opomenuty, stejně jako sociální kontext diskurzu. Veřejná politická debata je určena divákům, a to samozřejmě ovlivňuje její obsah i formu. V této práci jsme se mohli zaměřit jen na některé jevy, které

byly v rámci rozboru diskurzu sledovány. Proto přináší jen nahlédnutí do komplikovaného a nepřehledného diskurzu politické veřejné debaty.

Anotace bakalářské práce

Příjmení a jméno autora: Kubát Ondřej

Název katedry a fakulty: Katedra bohemistiky, Filozofická fakulta

Název bakalářské práce: Diskurz Václava Moravce

Vedoucí diplomové práce: PhDr. Soňa Schneiderová, Ph.D.

Počet znaků: 98 833

Počet příloh: 9

Počet titulů použité literatury: 16

Klíčová slova: confrontainment, diskurz, etika, infotainment, mediální rozhovor, moderátor, *Otázky Václava Moravce*, styl.

Key words: confrontainment, discourse, ethics, infotainment, medial discourse, moderator, *Otázky Václava Moravce* (Questions of Václav Moravec).

Práce je zaměřena na rozbor vlastností diskurzu pořadu *Otázky Václava Moravce* a jeho moderátora. V teoretické části práce je pozornost věnována definování a vymezení pojmů, vztahu mezi diskurzem a stylem a žánru pořadu *Otázky Václava Moravce*. Výstupem teoretické části je stanovení problémů pro rozbor vlastností diskurzu pořadu a jeho moderátora: žánr pořadu, chování moderátora k neobratným řečníkům, skryté blízké vztahy, infotainment a confrontainment, etika mediálního rozhovoru, citování, předtočené rozhovory a četnost návštěv reprezentantů politických stran. Praktická část je zaměřena na rozbor a interpretaci těchto vlastností diskurzu. Výsledky jsou dokumentovány úryvky z textových přepisů pořadu *Otázky Václava Moravce*.

The purpose of the bachelor thesis has been to analyse the characteristic features of the discourse of the TV programme *Otázky Václava Moravce* (*Questions of Václav Moravec*) and its moderator. In the theoretical part, attention has been paid to the definition and specification of the concepts, the relationship between the discourse and the style, and to the genre of the

programme *Otázky Václava Moravce*. On the basis of the theoretical part, problems have been identified for discourse analysis of the programme and its moderator, genre, behaviour of the moderator when dealing with clumsy speakers, hidden close relationships, infotainment, confrontainment, quotations, pre-recorded interviews, and the frequency of representation of political parties. The practical part concentrates on the analysis and interpretation of these characteristic features of the discourse. Segments of text transcriptions of the programme *Otázky Václava Moravce* document the results of the study.

Použitá literatura

- BARTOŠEK, J. „K televizním debatám“. Tvar, 11, 1997, s. 11.
- BOURDIEU, P. *O televizi*. Přel. N. Obrtelová. 1. vyd. Brno: Doplněk, 2002. 104 s. ISBN 80-7239-122-4.
- ČMEJRKOVÁ S. Mediální rozhovor jako žánr veřejného projevu. In ČMEJRKOVÁ, S., HOFFMANNOVÁ, J. (eds.) *Jazyk, média, politika*. 1. vyd. Praha: Academia, 2003, s. 80–113. ISBN 80-200-1034-3.
- FAIRCLOUGH, N. *Media Discourse*. 1. vyd. London: 1995. 206 s. ISBN: 0-340-58889-6.
- HOFFMANNOVÁ, J. *Stylistika a ...* 1. vyd. Praha: Trizonia, 1997. 200 s. ISBN: 80-85573-67-9.
- HOLÝ, L. *Malý český člověk a skvělý český národ. Národní identita a postkomunistická transformace společnosti*. 2. vyd. Praha: SLON, 2010.
- JÍLEK, V. *Psaná publicistická sdělení v kontextu teorie komunikace*. Olomouc 2004.
- KARLÍK, P., NEKULA, M., PLESKALOVÁ, J. (eds.) *Encyklopedický slovník češtiny*. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 2002. 604 s. ISBN: 987-80-7106-484-8.
- KRAUS J. Vyjadřování polemičnosti a významových opozic v politickém diskurzu. In ČMEJRKOVÁ, S., HOFFMANNOVÁ, J. (eds.) *Jazyk, média, politika*. 1. vyd. Praha: Academia, 2003, s. 13–37. ISBN 80-200-1034-3.
- KRAUS, J. *Jazyk v proměnách komunikačních médií*. 1. vyd. Praha: Karolinum, 2008. 172 s. ISBN 978-80-246-1578-3.
- LAPČÍK, M. Diskurzivní kontury televizního zpravodajství a možnosti jejich analýzy. In FORET, M., LAPČÍK, M., ORSÁG, P. (eds.) *Média dnes. Reflexe mediality, médií a mediálních obsahů*. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2008, s. 189–214.
- MATĚJŮ, P., VLACHOVÁ, K. *Nerovnost, spravedlnost, politika*. 1. vyd. Praha: Sociologické nakladatelství, 2000. 402 s. ISBN: 80-85850-82-6.
- MISTRÍK, J. *Štylistika*. 2. vyd. Bratislava: Slovenské pedagogické nakladatelstvo, 1989. 582 s.

MÜLLEROVÁ, O. Rozhovor s hostem: žánr rozhlasového vysílání na pomezí interview a přátelského popovídání. In ČMEJRKOVÁ, S., HOFFMANNOVÁ, J. (eds.) *Jazyk, média, politika*. 1. vyd. Praha: Academia, 2003, s. 116–155. ISBN 80-200-1034-3.

SZYMANEK, K. *Umění argumentace, terminologický slovník*. 1. vyd. Olomouc: Univerzita Palackého v Olomouci, 2003. 392 s. ISBN: 80-244-0699-3.

ZÁBRODSKÁ, K. *Variace na gender, Poststrukturalismus, diskurzivní analýza a genderová identita*. 1. vyd. Praha: Academia, 2009. 197 s. ISBN 978-80-200-1752-9.

Internetové zdroje

Diskuze. Dostupný z WWW <http://cs.wikipedia.org/wiki/Diskuze> [cit. 9. 3. 2010]

Dominuque Maingueneau. Dostupný z WWW <http://aura.u-pec.fr/ceditec//maingueneau.html> [cit. 29. 3. 2010]

Jacques Attali. Dostupný z WWW http://en.wikipedia.org/wiki/Jacques_Attali [cit. 18. 3. 2010]

Michel Foucault. Dostupný z WWW http://cs.wikipedia.org/wiki/Michel_Foucault [cit. 29. 3. 2010]

Michel Pêcheux. Dostupný v WWW http://en.wikipedia.org/wiki/Michel_P%C3%A0cheux [cit. 29. 3. 2010]

Michel Pêcheux. Dostupný v WWW http://www.blackwellreference.com/public/tocnode?id=g9780631207535_c_hunk_g978063120753519_ss1-7 [cit. 29. 3. 2010]

Přepisy rozhovorů dostupné z WWW <http://www.ceskatelevize.cz/program/10252554657.html?nzv=Ot%E1zky+V%E1clava+Moravce> [9. 3. 2010]

Seznam příloh

1. Etický kodex novináře (Syndikát novinářů České republiky)
2. Kodex České televize
3. Otázky Václava Moravce, úsek z 2. části pořadu dne 3. 1. 2010
4. Otázky Václava Moravce, úsek z 1. části pořadu dne 14. 6. 2009
5. Otázky Václava Moravce, úsek z 1. části pořadu dne 14. 3. 2010
6. Otázky Václava Moravce, úsek z 1. části pořadu dne 5. 7. 2009
7. Otázky Václava Moravce, úsek z 2. části pořadu dne 3. 1. 2010
8. Otázky Václava Moravce, úsek z 1. části pořadu dne 8. 3. 2009
9. Četnost návštěv hostů pořadu Otázky Václava Moravce v roce 2009

Příloha č. 1

Etický kodex novináře (Syndikát novinářů České republiky)

Deklarace ministrů států zúčastněných na 4. Evropské konferenci o politice hromadných sdělovacích prostředků konané v Praze v prosinci 1994 uznala v bodě 11 c, že „novináři mají právo přijímat své vlastní samoregulační normy např. ve formě etického kodexu.“

V rezoluci č. 2 této konference se říká, že kodexy chování mají být „dobrovolně přijaty a dobrovolně uplatňovány“ a že „výkon novinářského povolání je založen zejména na základním právu na svobodu projevu, zaručenou článkem č. 10 Evropské konvence o lidských právech.“

Kodexy chování novinářů, které byly přijaty v řadě evropských demokratických zemí se snaží různým způsobem sladit práva a svobody novinářů s právy a svobodami občanů tak, aby se nedostávaly do konfliktu, a stanovit odpovědnost novinářů za jejich činnost.

Syndikát novinářů České republiky na základě studia mezinárodních i národních dokumentů vypracoval Etický kodex novináře, který je závazný pro jeho členy a k jehož dobrovolnému dodržování vyzval všechny české a moravské novináře bez ohledu na jejich členství v syndikátu.

1. Právo občanů na včasné, pravdivé a nezkreslené informace

Občané demokratického státu bez rozdílu svého společenského postavení mají nezadatelné právo na informace, jak jim je zajišťuje čl.17 Listiny práva svobod, jež je součástí Ústavy České republiky. Novináři toto občanské právo realizují svou činností. Nezbytně proto přejímají plnou odpovědnost za to, že informace, které předávají veřejnosti, jsou včasné, úplné, pravdivé a nezkreslené. Občan má právo na objektivní obraz skutečnosti. Novinář je proto povinen:

1. zveřejňovat jen informace, jejichž původ je znám, nebo v opačném případě je doprovodit nezbytnými výhradami,
2. respektovat pravdu bez ohledu na důsledky, které to pro něj může mít, vyhledávat informace, které slouží všeobecnému zájmu, i přes překážky,
3. dbát na rozlišování faktů od osobních názorů,
4. hájit svobodu tisku i svobodu jiných médií,
5. neodchylovat se věcně od pravdy ani v komentáři z důvodu zaujatosti,
6. nepřipustit, aby domněnka byla vydávána za ověřený fakt a zprávy byly deformovány zamlčením důležitých dat,
7. odmítat jakýkoli nátlak na zveřejnění nepravdivé, nebo jen částečně pravdivé informace,
8. odmítat jakékoli zásahy státních orgánů, jež by mohly ovlivnit pravdivost sdělení,
9. přijímat pouze úkoly srovnatelné s jeho profesionální důstojností,
10. nepoužívat nepoctivé prostředky k získání informace, fotografie nebo dokumentu nebo využívat k tomu dobré víry kohokoliv. Nepoctivost prostředků je při tom třeba posuzovat v souvislosti s veřejným zájmem na publikování příslušné informace.

2. Požadavky na vysokou profesionalitu v žurnalistice

Povahou novinářské profese je odpovědnost k veřejnosti. Proto je základním předpokladem pro tuto činnost vysoká profesionalita. Z tohoto hlediska je novinář povinen:

1. nést osobní odpovědnost za všechny své uveřejněné materiály,
2. vyloučit všechny činnosti, které by jej mohly kompromitovat nebo vést ke konfliktu zájmů,
3. nepřijímat žádné hodnotné dary nebo výhody, které by měly souvislost s jeho novinářskou činností, zvláště pak z důvodů zveřejnění nebo zatajení nějaké informace,
4. nezneužívat povolání novináře k činnosti reklamního pracovníka a nepřijímat žádnou odměnu přímou nebo nepřímou od zájemců o reklamu, odmítnout podílet se na publikování skryté reklamy,
5. nepodepisovat svým jménem obchodní ani finanční reklamy,
6. nepřijímat peníze ve veřejné službě nebo v soukromém podniku tam, kde jeho postavení novináře a jeho vliv by mohly být zneužity,
7. nezneužívat výsad, plynoucích z povolání novináře, k prezentování svých osobních postojů,
8. nezneužívat možných výhod, plynoucích z členství v Syndikátu novinářů, k uspokojování soukromých potřeb.

3. Důvěryhodnost, slušnost a serióznost zvyšují autoritu médií

Z tohoto hlediska je novinář povinen řídit se těmito požadavky:

1. nic neomlouvá nepřesnost nebo neprověření informace, každá uveřejněná informace, která se ukáže jako nepřesná, musí být neprodleně opravena,
2. jestliže si zdroj informací přeje zůstat utajen, novinář je povinen zachovávat profesionální tajemství, i kdyby mu z toho měly vzniknout potíže,
3. respektovat soukromí osob, zejména dětí a osob, které nejsou schopny pochopit následky svých výpovědí,
4. dodržovat přísně zásadu presumpce neviny a neidentifikovat příbuzné obětí nebo delikventů bez jejich jasného svolení,
5. považovat pomluvu, neprokázané obvinění, překroucení dokumentů, faktů a lži za nejzávažnější profesionální chyby,
6. kromě nesporných důvodů veřejného zájmu nesmí novinář svou činností dostat dotčené osoby do nesnází nebo osobní tísně,
7. novinář nesmí využívat ve svůj prospěch informace získané při výkonu svého povolání dříve, než budou tyto informace zveřejněny,
8. nesmí vytvářet ani ztvárňovat námět, který by podněcoval diskriminaci rasy, barvy pleti, náboženství, pohlaví nebo sexuální orientace,
9. při reprodukci jakéhokoli textu musí být uveden jeho autor formou adekvátní k rozsahu přetištěného materiálu,
10. plagiát se zásadně zakazuje.

Etický kodex novináře přijala jako otevřený dokument valná hromada Syndikátu novinářů ČR dne 18. 6. 1998 a na návrh Komise pro etiku při Syndikátu novinářů jej aktualizovala správní rada dne 25. 11. 1999.

Zdroj: <http://syndikat-novinaru.cz/1/5/36/etika/eticky-kodex> [cit. 29. 3. 2010]

Příloha č. 2

Kodex České televize

Kodex České televize byl schválen Poslaneckou sněmovnou Parlamentu České republiky dne 2. července 2003.

Preambule

Zákon o České televizi předjímá přijetí Kodexu, který má stanovit zásady naplňování veřejné služby v oblasti televizního vysílání závazné pro Českou televizi a její pracovníky. Zákon určuje, že se porušení Kodexu kvalifikuje jako porušení pracovní kázně podle zvláštního právního předpisu, zákoníku práce. Proces schvalování tohoto dokumentu Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR spolu se zmíněným odkazem na zákoník práce pak znamená, že se z norem obvykle samoregulačních, stanovených a přijímaných samotným médiem, stávají de facto normy pracovněprávní.

Jakkoliv tradice většinou upřednostňuje při chápání výrazu "kodex" etický rozměr a s ním spojenou určitou míru obecnosti pojmosloví i obsahu zakotvených postupů, zákon v tomto případě předpokládá přijetí souboru norem, jež budou vymahatelné a tedy dostatečně určité a konkrétní.

Jednotlícím motivem formulace následujících zásad a pravidel se stal záměr přispět k rozvoji veřejné služby, kterou poskytuje Česká televize. Kodex má sloužit nejenom jako vodítko pro správné rozhodování při řešení konkrétních otázek a problémů televizního vysílání, ale současně představuje závazek kvality daný divákům a veřejnosti.

Kodex vychází z pojetí veřejné služby zajišťující přístup k informacím, kultuře, vzdělání a zábavě pro všechny občany. Česká televize v tomto smyslu představuje otevřený veřejný prostor pro setkávání zkušeností, postojů a prožitků vlastních různým lidem a skupinám žijícím na území České republiky. Tím mimo jiné napomáhá informační a kulturní seberealizaci rozmanitých menšin, jež se ocitají mimo hlavní proud názorů, kultury a zábavy, při současném poznání těchto menšin většinou.

Na základě programu Rady Evropy pro veřejné vysílání Česká televize především:

- a) Vytváří svými pořady orientační bod pro všechny členy společnosti a podporuje soudržnost společnosti a integraci všech jednotlivců, skupin a společenství; zvláště se pak musí vyvarovat jakýchkoli forem kulturní, sexuální, náboženské či rasové diskriminace a společenské segregace.
- b) Představuje fórum pro veřejnou diskusi, v níž je možno vyjadřovat nejširší možné spektrum názorů a hledisek.
- c) Poskytuje nestranné a nezávislé zpravodajství, informace a komentáře.
- d) Vytváří pluralitní, invenční a rozmanitou programovou nabídku, která splňuje vysoká etická a kvalitativní měřítká, a nepodřizuje snahu o kvalitní výstup tlakům trhu.
- e) Vytváří a strukturuje programová schémata a programy, které mohou zaujmout širokou veřejnost, a přitom zůstávají vnímavými vůči potřebám menšinových skupin.

f) Odráží rozmanitost filozofických koncepcí a náboženských vyznání ve společnosti s cílem napomáhat vzájemnému porozumění a toleranci a podporovat soudržnost mnohonárodní a multikulturní společnosti.

g) Aktivně přispívá k lepšímu poznání, pochopení a šíření národního a evropského kulturního dění a dědictví.

h) Dbá na to, aby programová schémata obsahovala významný podíl původní tvorby, zvláště celovečerních filmů, dramatické tvorby a dalších tvůrčích počinů, a má na zřeteli potřebu spolupráce s nezávislými výrobci a filmovým sektorem.

i) Rozšiřuje divácký výběr tím, že poskytuje nabídku programových služeb, jež komerční vysílatelé normálně neposkytují. Nepovyšuje kritérium sledovanosti pořadů ani rychlosti informace nad jejich maximální možnou kvalitu.

Česká televize si musí zakládat na otevřenosti, nestrannosti a nezávislosti. Musí však také dostát povinnosti stát vždy na straně lidské důstojnosti, základních lidských práv a svobod a úcty k přírodě a kulturnímu dědictví. Programy České televize ovládá tvořivost, tolerance a kritické myšlení.

Účelem existence televize veřejné služby je zajistit veřejnosti zdroj informací, kritické reflexe, umělecké tvorby a zábavy, které jsou chráněny před lobbistickými tlaky. Česká televize přispívá k vytváření prostoru svobody slova, myšlení a tvorby, v němž může vyrůstat demokracie. Informuje, poskytuje kritickou reflexi událostí, vzdělává a baví v ovzduší úcty k člověku, k jeho dílu i ke všem formám existence.

Předpokladem úspěšného plnění takto obecně vytyčeného poslání je poznání potřeb občanů a jednotlivých diváckých skupin, proto bude Česká televize neustále hledat a posilovat zpětné vazby s veřejností. Snaha po sebeuplatnění či slávě musí být podřízena pokoře vůči rozmanitosti společnosti i televizního publika.

Pracovníci, kteří se podílejí na vysílání veřejné služby, musejí splňovat vedle odborných požadavků také požadavky mravní. Odpovědnost jedinců, kteří oslovují statisíce lidí, je mimořádná i tím, že je stvrzována v nepřetržitém procesu a za všech objektivních i subjektivních okolností. Týmovou prací každodenně pomáhají rozvoji demokratické společnosti, obohacují veřejnost o nové poznatky, dávají prostor svobodné výměně názorů, pomáhají zachovávat tradiční hodnoty lidského života, rozvíjejí kulturní identitu a přispívají k orientaci ve světě.

Pro Kodex je nejvyšším a nepominutelným kritériem, k němuž zavazuje humanistická tradice v tomto nejširším slova smyslu, respekt k lidské důstojnosti založený na úctě k veškerým projevům existence.

Výklad pojmů

Není-li dále výslovně uvedeno jinak, rozumí se

a) Kodexem tento Kodex České televize,

b) pracovníkem České televize zaměstnanec České televize nebo externí spolupracovník, s nímž Česká televize sjednala příslušnou smlouvu, jejíž součástí se stalo ujednání o závaznosti Kodexu,

- c) programem záměrné časové uspořádání jednotlivých televizních pořadů a dalších částí vysílání České televize,
- d) pořadem obsahově souvislá, celistvá a časově ohraničená část televizního vysílání,
- e) šéfredaktorem šéfredaktoři redakcí zpravodajství, aktuální publicistiky a sportu nebo vedoucí pracovníci, kteří řídí jiné programové útvary České televize.

Zdroj: <http://www.ceskatelevize.cz/ct/kodex/index.php> [cit. 29. 3. 2010]

Příloha č. 3

Otázky Václava Moravce, úsek z 2. části pořadu dne 3. 1. 2010

Mirek TOPOLÁNEK, předseda strany /ODS/

Protože my máme ... No, tak my se musíme dostat v řádu, my máme dneska připraven ten plán do roku 2017, my se dostaneme, pokud se nestane nic mimořádného jako tato krize, k vyrovnanému rozpočtu, musíme mít takový nějaký plán. A v zásadě jsou možné kroky, za prvé totální fiskální omezitelnost v této době, za druhé reformy zdravotní, sociální a důchodová a za třetí samozřejmě rozhodnutí v jakési fázi, jestli ten dluh budeme v čase umořovat anebo ho budeme splácet. Většina zemí obsluhuje nějaký dluh. Česká republika dneska obsluhuje dluh se sedmdesáti sedmi miliardami korun, což je mimo jiné, já nevím, čtyři sta padesát domovů důchodců a osm obrovských nemocnic a podobně. Chci tím říct, že my si nemůžeme dovolit další míru zadlužování, proto jakkoliv řeči, to jde z toho příjmu, z toho příjmu. Všechny ty nové pozměňovací návrhy a nové návrhy, které dala sociální demokracie, jdou fakticky proti mandatorním výdajům a fakticky jdou do schodku, protože není možné nezaplatit důchody, není možné nezaplatit stavební spoření, půjdou do schodku, budou zhoršovat naši situaci z hlediska obsluhy toho dluhu a budeme ubírat investice prostě do školství, do vzdělávání, do dalších prostě oblastí, které všichni říkáme, že jsou naší prioritou. Je to úplně nesmyslné. Je třeba říct lidem, že v době krize není možné mít vyšší sociální standard jako v době mimo krizi. Já si myslím, že lidé to už pochopili. A je třeba obsloužit ty, kteří do té sociální sítě padají v důsledku krize, ale v žádném případě nezvyšovat plošnost těch opatření, ale spíše cílenost, spíše to, aby dostali skutečně ti, kteří potřebují. A samozřejmě stát musí šetřit, stát musí výrazným způsobem omezit běžné výdaje, ale to nejsou kroky na měsíce, spíše na léta. My jsme je zahájili a teď prostě se bojíme toho, kdo přijde prostě v květnu do Strakovy akademie, aby pokračoval v té plýtvavé politice těch osmi let vlády sociální demokracie, která způsobila ten neskutečný nárůst toho státního dluhu tak, jak se o něm bavíme.

Václav MORAVEC, moderátor

Pane předsedo Paroubku?

Jiří PAROUBEK, předseda strany /ČSSD/

Tak víte, já tady mám jednu stranu z knihy, vás to možná překvapí jaké, Václava Klause Kde začíná zítřek. Já z ní budu citovat jenom velice krátce, abych nezdržoval: "Vývoj hrubého domácího produktu v první postkomunistické dekádě byl velmi dramatický. Výsledek bylo to, že v období 1990 - 1998 jako celku reálný HDP stagnoval. Růst za následujících deset let, tedy do roku 2008 dosáhl čtyřicet sedm celých čtyři desetin procenta, čili HDP státu se zvýšil téměř o polovinu." Takže to nepíše Jiří Paroubek, to píše Václav Klaus.

Příloha č. 4

Otázky Václava Moravce, úsek z 1. části pořadu dne 14. 6. 2009

Václav MORAVEC, moderátor

Začínáme aktuálně. Už v pátek má v centru Prahy začít velká demonstrace. Tentokrát chce část budoucích maturantů demonstrovat za druhý odklad státních maturit. Pozvání do Otázek tedy přijali nová ministryně školství Miroslava Kopicová, vítejte v České televizi, hezký dobrý den.

Miroslava KOPICOVÁ, ministryně školství /nestranička/

Dobrý den.

Václav MORAVEC, moderátor

Bývalý ministr školství Ondřej Liška, za ním míříme do Brna. Ondřej Liška, úřadující šéf Strany zelených, vítejte v Otázkách, přeji vám hezký dobrý den do Brna.

Ondřej LIŠKA, předseda strany, bývalý ministr školství /SZ/

Dobrý den.

Václav MORAVEC, moderátor

A hosty Otázek jsou i předseda Asociace ředitelů gymnázií České republiky Alfréd Dytrt. Hezký dobrý den.

Alfréd DYTRT, předseda Asociace ředitelů gymnázií

Dobrý den.

Václav MORAVEC, moderátor

A vítáme i autora petice za odložení maturit, studenta, který mobilizuje budoucí maturanty prostřednictvím sociální sítě Facebook, Filip Vích.

Filip VÍCH, spoluorganizátor protestu na Facebooku

Dobré poledne.

Václav MORAVEC, moderátor

Vítejte v České televizi. Všem děkuji, že jste přijali mé pozvání. Z reakcí poslanců, paní ministryně, dvou nejsilnějších politických stran v České

republice, tedy občanských i sociálních demokratů, se zdá, že ten druhý odklad státních maturit do roku 2012 je téměř jistou věcí. Chystáte už plán B?

Miroslava KOPICOVÁ, ministryně školství /nestranička/

Tak plán B samozřejmě chystám, ale nemyslím si, že je jistou věcí, já bych ráda řekla dvě věci do úvodu, zaprvé, já jsem členkou vlády, která má maturity ve svém vládním prohlášení, za druhé, stále ještě jsem vázána zákonem a podle něj postupuji, ale přidala bych ještě jednu další, já velmi věřím, že je nutné, abychom maturity otevřeli, zahájili a začali realizovat. Protože k tomu je celá řada důvodů. Pokud se mě ptáte na to, jestli ty dva návrhy budou přijaty v Poslanecké sněmovně, jestli budou platit, to je samozřejmě otázka, každý z nich má své těžké otázky, které musí nějakým způsobem zodpovědět a není tedy jasné, zda tyto návrhy projdou a budou přijaty.

Václav MORAVEC, moderátor

K plánu B se ještě dostaneme, podíváme-li se na to, že už jednou jsme ten odklad státních maturit prožili, o čem, pane předsedo a pane řediteli, vypovídá to, že je tady napodruhé úvaha o dalším dvouletém odkladu státních maturit, toho projektu?

Alfréd DYTRT, předseda Asociace ředitelů gymnázií

Tak pro mě hlavně vypovídá o tom, že se blíží volby a že každé téma, které souvisí se školstvím, se může hodit i do těch nastávajících voleb, protože si myslím, že je dobře říkat, že se tady něco odloží, popřípadě úplně zruší, až když doběhnou všechny možné, všechna možná šetření, průzkumy, generálky tak, aby se mohlo konstatovat, že něco nefunguje. Zatím předpokládám, že by se dalo o některých segmentech diskutovat a doufám, že dneska se k tomu dostaneme, které jsou jakoby ne tak úplně jisté, které mohou sebou nést zmatek, ale jinak si myslím, že celá ta historie maturitních zkoušek nových se dá datovat až do roku 1996 zpětně, a to, že už by byly, to, že už by byly tímto maturitní zkoušky odloženy podruhé, si myslím, že by z nich udělalo takový jako list papíru, který nemá žádnou váhu. To si myslím, že nemá, není dobrá cesta.

Václav MORAVEC, moderátor

Filipe, vám se podařilo prostřednictvím Facebooku, řekněme, zorganizovat 50 tisíc budoucích maturantů, středoškoláků, podíváte-li se na to, jak s tou vaší výzvou nakládají politici, tedy s výzvou druhého odložení státních maturit, co vás napadá?

Filip VÍCH, spoluorganizátor protestu na Facebooku

Tak mně na tom vadí asi nejvíce to, že ta otázka státních maturit se začala velmi silně politizovat, a to obzvláště v poslední době poté, co bylo jasné, že nás čekají předčasné volby. My od samého začátku jsme se snažili o to, abychom vedli debatu, diskusi a snažili jsme se zapojit všechny strany, jak ministerstvo školství, tak politiky, protože víme, že pro případný odklad je budeme stejně tak jako tak potřebovat.

Václav MORAVEC, moderátor

Teď víte a máte na své straně šéfa školského výboru, poslance Občanské demokratické strany Waltera Bartoše, jaká byla jeho reakce v těch předchozích měsících, ještě před tím, než bylo jasné, že se blíží předčasné volby a že tady je nějakých zhruba 50 tisíc studentů, možných prvovoličů, které by bylo dobré získat?

Filip VÍCH, spoluorganizátor protestu na Facebooku

Tak on určité pochybnosti vyjádřil už na samém počátku, kdy vyšel vlastně první článek o naší činnosti, stejné pochybnosti vyjádřil i Vítězslav Jandák. Na druhou stranu trošku mě zarazí to, že my jsme se ho snažili oslovit, snažili jsme se domluvit nějakou schůzku a na e-mailu nám nereaguje.

Václav MORAVEC, moderátor

Exministr školství Ondřej Liška, který podle většiny kritiků bude, pokud dojde k druhému odkladu státních maturit, tak podle největších kritiků bude nést největší díl viny, vy, Ondřeji Liško, říkáte, že ten případný druhý odklad státních maturit znamená jejich definitivní konec, není to zbytečné strašení?

Ondřej LIŠKA, předseda strany, bývalý ministr školství /SZ/

Je to úplně naprosto logicky podložené tvrzení, protože když si všimnete, jakou historii státní maturity mají, tak já jsem byl skutečně prvním ministrem, který ten projekt uchopil, manažersky ho zvládl, dal mu jasné vyznění, jasné, jasný rámec, zajistil jeho kompletní financování a začal také systematicky o něm informovat, kromě webových stránek, zpravodajů, maturitních novin nikdy nebylo známo tolik informací o státní maturitní zkoušce jako při mém odchodu. Já naopak si velmi vážím toho, že paní ministryně Kopicová, která sama měla pochybnosti při vstupu na ministerstvo školství, zda ten projekt je připraven, nechala si zpracovat jeho důkladnou analýzu, nakonec zjistila, že je potřeba pokračovat, že je to ve stádiu, kdy maturity připravené jsou, koneckonců abychom se vyhli těm případným slabým stránkám nebo rizikům, od začátku byly připraveny dvě generální zkoušky státních maturit, jedna z nich už proběhla, druhá proběhne na podzim a byly připraveny tyto generální zkoušky právě proto, aby ještě před samotným ostrým startem bylo jasné, zda maturity jsou bezpečné. Ta druhá generálka ještě neproběhla, proběhne na podzim, a to

bude ten, pardon, moment, kdy bude moci taky ta příští vláda konstatovat, zda maturitní zkoušky mají naostro být spuštěny, nebo ne. Já vím, že Walter Bartoš ..., ano.

Václav MORAVEC, moderátor

Znovu se ..., promiňte, ale znovu se vracím k té původní otázce, ten první odklad, dvouletý odklad státních maturit celý ten projekt nezrušil, proč by ten druhý případný odklad měl znamenat konec toho projektu?

Ondřej LIŠKA, předseda strany, bývalý ministr školství /SZ/

No, no, to proto, protože ty přípravy jsou natolik v plném proudu, ať už je to, ať už jsou to rozpočtově vázané finance, ať už je to celá logistika, stovky lidí, kteří na nich pracují, tisíce učitelů, kteří se nyní vlastně účastní těch vzdělávacích kurzů, těch přípravných kurzů nebo těch školení, tohle všechno dát znova do pohybu si myslím, že bude nadlidský úkol a fakticky to bude znamenat naprostou demotivaci a neschopnost znova to postavit na nohy, tento projekt, v takové míře, v jaké je to nyní. Navíc bych chtěl zdůraznit, že studenti už více než rok přesně vědí, co se má, mají naučit pro to, aby zvládli ty maturitní zkoušky, katalogy byly vydány v březnu roku 2008, toto je jejich starost a co se týče logistického, administrativního zajištění, to je otázka pro školy a pro ministerstvo, na tom se pracuje, z toho důvodu také proběhne ta druhá generálka a myslím si, že studenti skutečně nemají žádný racionální důvod pro to se obávat, že by ve státní maturitní zkoušce neuspěli.

Václav MORAVEC, moderátor

Miroslava Kopicová, pokud by ona měla zodpovědět tu, tu základní otázku, je na místě to, před čím varuje Ondřej Liška, že druhé odložení bude znamenat definitivní konec toho projektu státních maturit, nebo to vnímáte jako strašení?

Miroslava KOPICOVÁ, ministryně školství /nestranička/

Já myslím, že to není strašení, já si dovedu představit maximální odklad o jeden rok, a to z toho důvodu, že prostředky, které jsou už teď na státní maturity připraveny, tak jsou i z velké části evropskými prostředky, to znamená, jedná se o projekt, který už se začal financovat, už se realizují určité aktivity, které z něj právě proplaceny budou ještě ...

Václav MORAVEC, moderátor

Ono to má být zhruba půl miliardy korun, ta přípravná fáze státních maturit...

Miroslava KOPICOVÁ, ministryně školství /nestranička/

Ano.

Václav MORAVEC, moderátor

... kolik zhruba peněz jde z těch evropských ...

Miroslava KOPICOVÁ, ministryně školství /nestranička/

Zhruba třetina, řekněme.

Václav MORAVEC, moderátor

Třetina, třetinu by musela Česká republika vrátit, pokud by došlo k druhému odložení ...

Miroslava KOPICOVÁ, ministryně školství /nestranička/

Ano.

Václav MORAVEC, moderátor

Bude to, bude to ten váš kompromisní návrh, se kterým, když uvidíte, že poslanci Občanské demokratické strany a sociálních demokratů trvají na odkladu státních maturit, že jim nabídneme kompromis pouze jednoho roku?

Miroslava KOPICOVÁ, ministryně školství /nestranička/

Já jsem s nimi ještě nehovořila a musím říct, že stále věřím, že se s nimi domluví, stejně jako věřím, že se domluví se studenty. Víte, ono to je takové neustálé laškování o tom, co naše země trošičku chce, trošičku nechce. A my stojíme teď v době ekonomické krize na prahu rozhodnutí, kam vůbec půjdeme dál. A takové hrátky, jestli budeme děti trošku více zatěžovat, nebo méně, to je to nejmenší, ta nejmenší diskuse, kterou máme vést. Naše země byla až donedávna, až dosud vlastně zemí, která byla víceméně, pokud se týče investic, považována za rozvojovou zemi. Sem šly nízké investice, byli jsme subdodavatelem komponent, zkrátka bylo tu velmi málo vysoce kvalifikačně náročných zaměstnání, povolání, byznysu. My jsme ale velmi drazí, my, dneska naše pracovní síla je čtyřikrát dražší než Balkán, dvakrát více než Polsko nebo Maďarsko, my tedy už nebudeme atraktivní pro tento druh investic, my jsme v nich ale velmi dobře obstáli a máme šanci, když hovořím s investory, tu důvěru, kterou jsme si vybudovali, že získáme investice daleko náročnějších produktů.

Václav MORAVEC, moderátor

Chápu-li to správně, k tomu jsou nezbytné státní maturity, to znamená jako součást lepšího investování do vzdělávání?

Miroslava KOPICOVÁ, ministryně školství /nestranička/

No, jistě, protože vysoké školy už si dneska stěžují, že dostávají děti mnohem hůře připravené než dříve.

Václav MORAVEC, moderátor

Filipe, z těch argumentů, které vy jste slyšel jako zástupce 50 tisíců studentů, kteří jsou na Facebooku a chtějí v pátek demonstrovat v Praze, dovedete si představit, že by bylo možné maturity neodložit a přitom by politici, ministryně školství Miroslava Kopicová nebo bývalý ministr školství Ondřej Liška by mohli vám dát takové argumenty, které by pro vás byly přijatelné, abyste nepožadovali odložení maturit?

Filip VÍCH, spoluorganizátor protestu na Facebooku

My na ty argumenty čekáme od samého začátku, k té, abych se ještě k tomu vrátil, co říkal pan Liška, my rok na něco připravování možná i jsme, ale chybí nám od například seznamu povinné četby, chybí nám informace o tom vlastně, k čemu tu maturitu potřebujeme, protože tady je informace o tom, že to budou akceptovat vysoké školy, jaká vysoká škola zatím řekla, že to akceptovat bude. Nehledě na to, že ty testy, jakoby ta státní maturita neřeší ani to, co ty vysoké školy požadují, čili obecné studijní předpoklady. Proto dnes spousta fakult má národní srovnávací zkoušky. A já si dokážu představit, že v té maturitě budeme pokračovat, ale tehdy, až my dostaneme informace, až bude jasně známo, proč vlastně státní maturitu děláme, protože státní maturita podle mého názoru nevyřeší jakoby to, že ti studenti o tu maturitu budou mít zájem.

Václav MORAVEC, moderátor

Tady navážu, Filipe, na vaše slova, když se podíváme do statistik, studenti dávají jasně najevo, že pokud by výsledek státní maturity byl součástí přijímacího řízení na vysoké školy, tak by si většina z nich zvolila vyšší úroveň, vyšší stupeň státní maturitní zkoušky, tady jsou data ze sociologického výzkumu agentury STEM/MARK, který mají Otázky k dispozici, podívejme se na ně. Na otázku, pokud vyšší úroveň maturitní zkoušky bude vstupenkou na vysokou školu, tak si ji u některého předmětu zvolí určitě, z 33 % určitě ano 33 % dotázaných středoškoláků, spíše ano pak 31 % dotázaných, spíše ne a určitě ne odpovědělo dohromady, když se podíváte na ten graf, 18 % studentů, stejný počet studentů v tom sociologickém šetření agentury STEM/MARK odpověděl, že neví. Ondřeji Liško, obracím se na vás do Brna, pod vaším vedením, proč ministerstvo školství nedalo víc záruk studentům a nezískalo si víc studenty pro celý ten projekt, slyšel jste argumenty Filipa?

Ondřej LIŠKA, předseda strany, bývalý ministr školství /SZ/

Myslím si, že jsme oproti původnímu stádiu stavu, kdy jsme přebírali státní maturity, velmi výraznou podporu získali, to, že nyní ta velmi opojná mobilizace prostřednictvím Facebooku běží takhle, takhle rychle a v takovém měřítku, to já příkládám i do jisté míry spíš takovému, řeknu, popularitě tady těchhle, těchhle sítí, jaká je ale racionalita, jaká je, jaká je skutečnost. Ta státní maturita byla systematicky a je vysvětlována prostřednictvím samostatného webu, prostřednictvím zpravodaje a všechny odpovědi na otázky, které pan kolega student položil, tak ty všechny jsou v dostupných materiálech. Ono stačí číst nebo poslouchat. Já je klidně rád zopakuju, co se týče, co se týče akceptace ...

Václav MORAVEC, moderátor

Počkejte, ale tady, neutíkejte od té otázky, oni stále nemají studenti ty záruky, které se týkají vysokých škol, že zkrátka vysoké školy ...

Ondřej LIŠKA, předseda strany, bývalý ministr školství /SZ/

No, ale já to chci právě ale popsat.

Václav MORAVEC, moderátor

... budou víc přihlížet k výsledku státní maturitní zkoušky.

Ondřej LIŠKA, předseda strany, bývalý ministr školství /SZ/

Pane redaktore, to já chci právě nyní říci, to já chci právě říci, přesně to chci právě říci, to je věta, kterou jsem měl na jazyce hned jako další. My jsme od začátku říkali, že z hlediska zákona a z hlediska autonomie vysokých škol nelze vysokým školám nařídit, aby státní maturitní zkoušku akceptovaly jako pevnou součást přijímacího řízení. To prostě nelze. Lze to udělat pouze tím, že státní maturitu zavedeme a zavedeme ji v takové kvalitě, že přirozenou cestou se stane součástí té požadované kvality, tak jak ji požadují tedy vysoké školy. Zatímco v minulosti naprostá většina vysokých škol odmítala státní maturitní zkoušky, dnes jsme v situaci jiné, kdy vysoké školy vyčkávají, v jaké podobě budou státní maturity zavedeny a říkají, že pokud to bude v odpovídající kvalitě, jsou připraveny akceptovat výsledky státní maturitní zkoušky jako součást přijímacího řízení. To znamená to, co po nás studenti nebo to, co chtějí studenti po ministerstvu školství, to nelze zajistit, a pokud jim někdo nevysvětlil, k čemu ta státní maturitní zkouška je, v tom si myslím, že také nemají pravdu, protože státní maturitní zkouška je konečně po dlouhých desetiletích možnost, jak ověřit, s jakým vzděláním a v jaké kvalitě vlastně mladí lidé vstupují do života tak, aby to mohli navzájem srovnat. Je to naopak veliký krok v jejich prospěch, protože díky státní maturitní zkoušce budou moci prokázat buď těm vysokým školám v

následujících letech, nebo svým případným zaměstnavatelům, jakého skutečného vzdělání dosáhli. Dnes drží v ruce list papíru, který nemá valnou hodnotu a krok směrem ke státní maturitní zkoušce je naopak krokem směrem k tomu, aby ten list papíru, který se jmenuje maturitní vysvědčení, konečně nějakou hodnotu získal.

Václav MORAVEC, moderátor

Stručná otázka poslední pro tuto chvíli na vás do Brna, jste ochoten přijít v pátek na tu demonstraci v centru Prahy a tyto věci studentům vysvětlit, abyste je získal na svoji stranu a neříkali jasně: "Máme stále nedostatek informací, odložme státní maturity."

Ondřej LIŠKA, předseda strany, bývalý ministr školství /SZ/

Já jsem připraven tam přijít, já bohužel ještě nemám svůj program natolik jasný, abych to mohl tady na sto procent garantovat, ale rozhodně se rád se studenty setkám, primární odpovědnost nyní nese ministerstvo školství, paní ministryně Kopicová a samozřejmě vláda, která to má ve svém vládním prohlášení a je to i v zákoně, to znamená, vláda ani ministerstvo školství neudělá nic, co by nebylo v zákoně a já věřím, že i poslanci zmoudří a větší část z nich neodloží státní maturity dříve, o tom ani nebude uvažovat, než proběhne ta podzimní generální zkouška, která je právě zamýšlena jako ověření toho faktu, že státní maturita je v pořádku a bezpečná. Rád se ale se studenty setkám a tuhle nabídku vlastně, mohu říci, tady, pokud budete chtít, jsem připraven se s vámi setkat a o věcných důvodech, proč odložit, či neodložit, s vámi budu rád diskutovat.

Václav MORAVEC, moderátor

Stejná otázka i pro ministryni školství Miroslavu Kopicovou, chystáte se vy v pátek na tu demonstraci a vysvětlit studentům, jak to skutečně je a rozptýlit ty jejich obavy, které mají a které jsou na Facebooku?

Miroslava KOPICOVÁ, ministryně školství /nestranička/

Já už jsem jim navrhla a máme dohodnutou hodinu, kdy přijdou na ministerstvo a já samozřejmě považuju za zásadní povinnost s nimi sedět. Já musím říct, že tu otázku, kterou jste položil, proč vlastně máte mít vyšší maturitu, já ji považuju za velmi legitimní a musím říct, že na ni nedostanete jasnou odpověď v tuto chvíli a mohu vám vysvětlit, jak vlastně situace vypadá. Ministerstvo školství, ostatně jako řada dalších ministerstev, není dostatečně vybaveno strategickou kapacitou, to je na samostatnou debatu, ale důležité je, že jsem přesvědčená, že maturita nedostala do vínku jasně definovaný cíl, když se připravovala před těmi 5, 6 lety, a to znamená, že pokud jde o tu nižší úroveň maturity, ta je nesmírně důležitá a zásadní, protože konečně začínáme nastavovat tu nejnižší možnou laťku, abychom zjistili, s čím vlastně děti odcházejí ze základních škol, jaké minimální

penzum znalostí mají. A to je základ pro to, abychom vůbec věděli, jak můžou, jak mohou být vytvářeny programy vysokých škol, s jakou kvalifikací lidí můžeme u nás počítat. To je, to bude taková první, první krok, kdy bychom vlastně měli znovu dávat všem školám jakousi laťku toho, co musejí studenty naučit. Pokud jde o tu náročnější maturitu, ta, pokud jsem dobře informována, vznikla víceméně z iniciativy gymnázií, určitě mě pan předseda asociace doplní, legitimním způsobem, protože gymnázia samozřejmě učí děti na daleko vyšší úrovni, než je tato základní, no, a co teď v tuto chvíli můžeme udělat. Já jsem přesvědčena, že pochopitelně vysoké školy čekají, co se stane, ony ještě nevědí, jak vlastně maturita, kdy bude, jak bude, jak bude vypadat, a proto nemohou nic nabízet a nic poskytovat. Ale pokud se stane to, že budeme mít maturitu ve dvou úrovních, z nichž každá bude škálovaná a vysoké školy uvidí, že ta škála skutečně něco znamená, to bodové ohodnocení, které studenti dostanou, jistě k tomu budou přihlížet, vždyť je to jenom další nástroj, který budou mít. Já bych se ale moc obávala, abychom již v počátečních letech tyto dvě úrovně od sebe oddělovali, já myslím, že úkolem školství je naopak je sblížovat, protože kdybychom to neudělali, tak některé děti, které mají horší výsledky díky sociálním, sociálnímu zázemí, bychom vlastně vyloučili z toho procesu.

Václav MORAVEC, moderátor

Paní ministryně, tady od Filipa Vícha zazněla také jasná věc, máme málo informací, jak se na maturitu chystat, nemáme seznam literatury, například četby, vy jste kroutil, pane předsedo a pane řediteli Dyrtrte, hlavou, to znamená, že odmítáte, že by studenti na gymnáziích neměli tyto informace?

Alfréd DYTRT, předseda Asociace ředitelů gymnázií

Tak zaprvé mám dceru, která je také ve třetím ročníku a tudíž se jí to týká a moc se o to nezajímá, ale myslím si, že každý, kdo má aspoň jeden prst na klikání, se může doklikat na webovky CERMATu, na webovky Nová maturita a hlavně si myslím, že tam hraje roli také to, že ta situace je na jednotlivých školách různá, protože my jsme třeba dělali informační schůzku pro naše studenty, seznam literatury je dávno zpracován, tak jako možná, že někde na nějaké lokální škole toto se neděje a musíme si říci, že ta nová maturita vlastně nese sebou určité i komplikace pro vyučující, ona je trošku náročná a někteří naši zejména jazykáři říkají, že je to možná víc maturita pro ty vyučující než pro ty studenty a tím pádem třeba jakoby nadšeně to všechno nepředávají dál, to jsou potom jakoby takové ty místní odchylky. Já bych ...

Václav MORAVEC, moderátor

Vy osobně si myslíte, že proč tady Filip a další studenti jsou proti maturitě, že to jeden z důvodů, že chtějí jednodušší maturitu.

Alfréd DYTRT, předseda Asociace ředitelů gymnázií

Já, já to chápu celkem, jejich postup, já, kdybych byl asi v jejich roli, tak bych taky jako dělal, co bych mohl, aby to nebylo jinak, jednou ta generace, která to bude mít jinak, musí přijít, protože musíme se dostat zaprvně do evropského kontextu, za druhé, ze všech jednání je zřejmé, že zástupci vysokých škol tu maturitu tak, jak je, vůbec neberou vážně, tohle to, co říkala paní ministryně, je krok k tomu, že se z maturity stane opravdu vstupenka na vysokou školu, ale ne hned, třeba po roce, po dvou, ale ještě bych rád dodal, že to není ten problém, jestli se maturita zruší a bude to navždy, jestli se odloží, jaké to bude mít důsledky, ono to je ještě o něčem jiném, o něčem velmi výrazně jiném, většina kantorů ztratí chuť cokoliv dělat, protože oni strávili mnoho a mnoho času, museli si vypracovat školní vzdělávací programy, tam všechny ty, všechna ta témata o ukončování studia se musela zpracovat a všechny školy, které chtěly, nejenom v tomto, v této části té nové maturity, ono to běží už dávno, třeba 10 let zpátky, byly různé ty sondy maturant, maturita nanečisto, takže tam se už ...

Václav MORAVEC, moderátor

Počkejte, to znamená, že vy byste také se připojil k té tezi, když to podruhé bude odloženo, že ten projekt definitivně skončí.

Alfréd DYTRT, předseda Asociace ředitelů gymnázií

Já, já si myslím, že to není dobře, třeba neskončí, ale ti učitelé budou tak otráveni, že už jako další kolo se budou koukat na to velmi s úsměvem. To nastávalo už v tom prvním odložení, se o tom velmi diskutovalo, zda je dobře ten odklad o dva roky udělat, protože to neudělá, nepřinese dobrou atmosféru ve školách a udělat to ještě jednou, tak to si myslím, že ne a zejména ten první odklad byl velmi zdůvodňován tím, aby ti, co nastupují ke vzdělávání, znali podmínky, za kterých budou školu opouštět, což se vlastně stalo, a to byl ten primární důvod, proč se to udělalo.

Václav MORAVEC, moderátor

Filipe, z těch argumentů, které jste zatím slyšel, které z nich vám přijdou jako racionální a berete je jako, řekněme, dobré východisko pro tu diskusi v příštím týdnu.

Filip VÍCH, spoluorganizátor protestu na Facebooku

Tak já si myslím, že určitě bych tu nedostatečnou informovanost nesváděl na učitele, do doby, než tady byla, dejme tomu, nějak silná skupina na sociální síti Facebook, než tady bylo téměř 20 tisíc podpisů pod peticí, tak těch informací tam tolik nebylo, a to si může ověřit každý už jen z toho důvodu nebo už jenom z toho, kdy ta informace vyšla. Já jsem rozhodně

rád, že tady dnes můžeme být, že můžeme o tom diskutovat, protože to si myslím, že je hodně důležité a je to důležité nejenom pro studenty, ale i pro učitele, ale i pro samotné ministerstvo, protože asi si uvědomí i to, že asi všechno v pořádku není, tím, že pokud lidi, učitelé a studenti ty pochybnosti mají, tak i tak je to chyba ministerstva, protože by je mělo, ty pochybnosti, rozptýlit.

Václav MORAVEC, moderátor

Když teď navážu na slova Filipa Vícha, podívejme se na ještě jednu statistiku, hodnocení kvality testů i učiteli i řediteli, i to máme k dispozici, a to díky sociologickému šetření právě mezi řediteli škol a mezi kantory. Ředitelů škol bylo 315, učitelů středních škol víc než 2 tisícovky, tady jsou data únorového šetření agentury STEM/MARK. Na otázku, jaký je váš názor na kvalitu testů, které produkuje CERMAT, tedy středisko, které zodpovídá za státní maturity, odpovídá 40 % ředitelů, že výborná až chvalitebná, dobré jsou podle víc než poloviny dotázaných ředitelů škol. U učitelů je to podobné, jak vidíte sami, jen 18 % učitelů považuje úroveň testů ke státním maturitám za dostatečnou až nedostatečnou. Paní ministryně, role ministerstva školství, nepodcenili jste vydávání například té prováděcí vyhlášky, stále ještě není, stále ještě ji nemají učitelé k dispozici, shodou okolností mi přišel včera večer i jeden z e-mailů diváků Otázek, jedné paní z pedagogicko-psychologické poradny na Praze 3 Petry Horinové, která jasně říká, že ta příslušná vyhláška a posudek, který mají dělat pedagogicko-psychologické poradny, tak zatíží pedagogicko-psychologické poradny, přitom dodnes není ta prováděcí vyhláška, to znamená, proč ministerstvo školství nevydalo tu vyhlášku dřív, proč ještě stále čekáte až na ten konec června, kdy má vyjít?

Miroslava KOPICOVÁ, ministryně školství /nestranička/

Já nečekám, já už jsem ji podepsala, pane redaktore, podepsala jsem ji před několika dny a ta vyhláška jenom čeká na zařazení do sbírky. My v podstatě jsme připraveni ji vyvěsit a já jsem dala pokyn, aby visela, jsem překvapená, jestli tam ještě nevisí, to zkontroluji, ale samozřejmě i když ještě musí být formálně legislativně zařazena, tak neočekáváme, tam se žádné změny nedějí, čili je v podstatě hotová, je schválená.

Václav MORAVEC, moderátor

Ale ten argument trvá, proč ministerstvo školství a možná to bude i otázka do Brna na Ondřeje Lišku, když budu citovat z dopisu Petry Horinové, který mi napsala včera večer, tak tady je: "Naším úkolem jako pedagogicko-psychologických poraden je ke státním maturitám vyšetřit všechny studenty se speciálními vzdělávacími potřebami, kteří o to požádají, vzhledem k tomu, že nebyla ještě zveřejněna příslušná vyhláška a posudek musí být studentovi vydán do 15. listopadu, půjde o neskutečné zatížení pedagogicko-psychologických poraden, takové psychologické a speciálně

pedagogické vyšetření je několikahodinové, posudek musí vydat pouze psycholog či speciální pedagog, ví o tomto problému tam nahoře?" Tedy, tedy vy jako ministryně školství.

Miroslava KOPICOVÁ, ministryně školství /nestranička/

Já jsem byla pouze informována, že probíhá komunikace s nimi, a proto jsem tu vyhlášku podepsala, podepsala jsem ji bez prodlení, jestli a jak probíhala předchozí komunikace, to nevím.

Václav MORAVEC, moderátor

Ondřeji Liško, váš, řekněme, vaše zodpovědnost za to, že ta vyhláška mohla vyjít dřív a nemuselo se čekat až na konec června.

Ondřej LIŠKA, předseda strany, bývalý ministr školství /SZ/

Já si myslím, že za dobu svého funkčního období jsem dělal naprosto všechno pro to, aby tyhle věci byly včas a byly podle harmonogramu a já jsem opakovaně připomínal, že ten projekt byl před mým příchodem zanedbaný, ono se o něm hovořilo už vlastně skoro 10 let a pak byl znovu odložen, nakonec si myslím, že jsme skutečně ten harmonogram, který jsme si předsevzali a za ten rok a půl mého působení dodrželi, že byl našlapaný úkoly a nám se ho podařilo dodržet. Já si myslím, že tenhle finiš, kdy každý den se musí stát něco, aby, nebo každý týden přinejmenším, aby státní maturitní zkouška klapla, to se týká úplně a týkalo by se úplně každého takto obrovského logistického projektu, jako je zásah vlastně do vzdělávací soustavy typu zavedení státní maturitní zkoušky, já si myslím, že ta vyhláška přichází ne včas, ale přichází ještě v moment, kdy se tomu ostatní mohou, na to mohou adaptovat a já věřím, že to pedagogicko-psychologické poradny zvládnou. Každý segment školství, který se tohoto projektu týká, to nějakým způsobem zatíží. Ale podle expertů a mých analytiků z doby mého působení na ministerstvu, z jejich zpráv vím, že to mohou zvládnout a že to může skutečně skončit zdárnou a bezpečnou, užitečnou státní maturitní zkouškou.

Václav MORAVEC, moderátor

Říká pro tuto chvíli Ondřej Liška. Pane předsedo Dytrte, je ta vyhláška zásadním problémem, protože to jsem slyšel i od mnoha učitelů, středoškolských učitelů, jasně říkali: "Kdyby ministerstvo tu vyhlášku vydalo dřív, také jsme mohli my studentům dříve přinášet další informace."

Alfréd DYTRT, předseda Asociace ředitelů gymnázií

Já si myslím, že to je těžiště celého problému. Protože to, co se týká obsahu, opravdu jasné je, já jsem nechtěl vložit učitelům, že něco zanedbali, jak jste to potom komentoval, jenom chci říci, že pokud třeba vy nevíte něco, co na

jiných školách vědí, tak někde něco nefunguje stejně. Ale k tomuhle tomu tématu je potřeba ještě také dodat další informace, to znamená, najednou se objevuje, že, vy jste i zmiňoval, že třeba obecné studijní předpoklady nikdo netestuje, ale všimněte si, že to nejsou obecné studijní předpoklady pro určitou fakultu, to jsou obecné studijní předpoklady podle názoru té testovací organizace, kdežto maturitní zkouška vlastně bude ověřovat znalosti, které student nabyl za dobu studia, to si myslím, že je výrazný rozdíl a vysoké školy s tím pracovat dobře mohou. Co se týká termínů, si opravdu myslím, že vyhláška je pozdě a opravdu si myslím, že je pozdě jedna část, jako krizová je jedna část, a to jsou vlastně školení, školení všech těch hodnotitelů u ústního zkoušení, to předtím je všechno už vyzkoušené, testy a tak dál, tam já bych problém neviděl, ale teď vlastně masově probíhají různá školení a potáhne se to až do podzimu. Harmonogram, který zpracoval CERMAT nebo který má, je fajn, ale třeba nám to komplikuje také život, protože neumíme vyslat v těch termínech, kdy ... nebo v tom krátkém časovém sledu tolik učitelů pryč. Termín je podle mého teď trošku jaksi slabá stránka, myslím si, že to i s tím umíme asi nějak udělat, to je riziko ale vaše, to neumím zhodnotit já, ale tam si myslím, že to je i otázka nejistoty těch studentů, protože oni moc neví, jak to bude probíhat, kdy to bude probíhat, ti učitelé jim radši neříkají nic, aby se nespletli, protože se všechno třikrát změnilo, takže jako to si myslím, že je ..., tam já souhlasím s tím, že je tam jádro pudla.

Václav MORAVEC, moderátor

Je to, je to, Filipe, ta další zásadní otázka, jejíž zodpovězení budete chtít slyšet od ministryně školství Miroslavy Kopicové?

Filip VÍCH, spoluorganizátor protestu na Facebooku

Určitě, protože my ty informace chceme, protože se nám jedná o poměrně zásadní krok do dalšího života a mnohdy jakoby ty protesty můžou být i z toho důvodu, že ty informace nemáme tak, jak bysme je mít měli.

Miroslava KOPICOVÁ, ministryně školství /nestranička/

Já sama vím, jak je důležitá, protože tu vyhlášku znám samozřejmě, protože jsem ji podepisovala a snažím se, aby ty termíny, které byly slíbeny, byly všechny dodrženy. Já jsem si vědoma těchto věcí.

Václav MORAVEC, moderátor

A proškolení těch kantorů?

Miroslava KOPICOVÁ, ministryně školství /nestranička/

To běží a také jsem viděla část těch kurzů, všechny byly velmi dobře hodnoceny, tak já, já si myslím, že budou dokonce i velmi důležité pro

kantory jako takové, nejenom pro tu maturitu, ale pochopitelně slouží tomuto účelu a snažím se, aby všechno běželo, jak má. Nicméně logistika byla nastavena.

Václav MORAVEC, moderátor

Paní ministryně, poslední otázka, vy jste tady jasně řekla, že v případě, že by poslanci dvou nejsilnějších politických stran trvali na svém a odkládaly se maturity, že nabízíte kompromisní termín jednoho roku, v případě, že by trvali na těch dvou letech, jaký je ten krizový plán B, na který jsem se ptal v úvodu?

Miroslava KOPICOVÁ, ministryně školství /nestranička/

No, pak musíme, abych tak řekla, jenom se snažit, aby byly co nejmenší škody, a to škody finanční, neumím obhájit ty škody lidské, to, co tady pan ředitel řekl, ano, to byla jedna také z poznámek, co jsem si tady připravila, když jsem o tom tématu přemýšlela, samozřejmě zklamat lidi je to nejhorší, co můžeme udělat, ale myslím si, že i zklamat studenty, protože já nevěřím, že se bojí utkat se o své místo na slunci, protože my máme velmi chytré děti, a to, že mají teďko špatné výsledky v porovnání se zahraničím, znamená, že ale nemáme kvalitní vzdělávací systém a s tím přeci chceme něco udělat.

Václav MORAVEC, moderátor

Já vám děkuji, že jste přijali mé pozvání. Hostem Otázek byla nová ministryně školství Miroslava Kopicová, děkuji, hezký zbytek dne.

Miroslava KOPICOVÁ, ministryně školství /nestranička/

Děkuji všem.

Václav MORAVEC, moderátor

Do Brna pro tuto chvíli děkuji bývalému ministrovi školství, úřadujícímu šéfovi Strany zelených Ondřeji Liškovi, ještě se uvidíme ve druhé hodině Otázek, pro tuto chvíli děkuji.

Ondřej LIŠKA, předseda strany, bývalý ministr školství /SZ/

Na viděnou.

Václav MORAVEC, moderátor

A hosty Otázek byli i předseda Asociace ředitelů gymnázií Alfréd Dytrt, někdy příště na shledanou.

Alfréd DYTRT, předseda Asociace ředitelů gymnázií

Na shledanou, děkuju.

Václav MORAVEC, moderátor

A děkuji i autorovi petice za odložené maturity, studentovi, který mobilizuje budoucí maturanty prostřednictvím sociální sítě Facebook Filipu Víchovi. Věřím, že se nesetkáváme v Otázkách naposledy. Děkuji za vaši účast.

Příloha č. 5

Otázky Václava Moravce, úsek z 1. části pořadu dne 14. 3. 2010

Václav MORAVEC, moderátor

Pro vás pro všechny jednoduchá otázka, jak jste vy osobně pocítili na svojí kůži důsledky ekonomické krize, začněme u ministra financí Eduarda Janoty.

Eduard JANOTA, ministr financí

Tak pochopitelně já jsem to pocítil hlavně tím, že mám více práce a vlastně jsem to, mě to zastihlo v době, kdy jsem měnil post náměstka za ministra, takže v tomto ohledu i méně peněz, ale jinak sleduji záležitosti, které souvisí s krizí, pochopitelně zejména ze svého profesního pohledu a vidím to na rapidním prostě zhoršení všech makroekonomických ukazatelů a koncentrovalo se to vlastně v rozpočtu, který skončil rekordním schodkem více než 190, 190 miliard, takže tento odborný, profesní a vlastně reálný pohled se promítl.

Václav MORAVEC, moderátor

Jaroslav Ungerman, jak pocítil on nebo jeho blízcí dopady ekonomické krize?

Jaroslav UNGERMAN, makroekonom ČMKOS

Já bych řekl, že je to spíš vidět v takové určité nervozitě, člověk vidí, že samozřejmě některé věci jsou složitější, než byly dřív. Čili myslím si, že to každý z nás nějakým způsobem cítí. Nemohu říct, že bych já osobně jako výrazně utrpěl, to ne, ale vidíte, že jsou tam určité problémy.

Václav MORAVEC, moderátor

Vladimír Dlouhý?

Vladimír DLOUHÝ, bývalý ministr průmyslu a obchodu

No, ze třech pohledů, za prvé podobně jako Eduard, s tou prací je to složitější, obzvlášť já pracuju z hlediska ekonomické krize pro značně specifickou instituci, za druhé já mám taky minulost akademického ekonoma, makroekonoma a učím to a makroekonomie, já nechci říci, že je v krizi, ale stala se předmětem docela jako útoků, že nebyla připravena na to, co se stalo. A za třetí, já jsem také meritní politik a samozřejmě pořád mám v hlavě ta 90. Léta, to, jak jsme nastartovali transformaci a mrzí mě některá jednak hodnocení, ale taky, když vidím prostě reálný dopad do krize, do oblastí, kam vlastně ani tak natvrdo dopadnout nemusela, ale k tomu se možná dostaneme.

Václav MORAVEC, moderátor

O tom bude právě ještě řeč. A Luděk Niedermayer, pocítil?

Luděk NIEDERMAYER, bývalý viceguvernér ČNB

No, pocítil a já jsem v říjnu vlastně, když krize začala, nastoupil do práce po šestiměsíční karanténě po skončení své práce v České národní bance a nastoupil jsem do odvětví poradenství, které bylo samozřejmě tou krizí výrazně poznamenáno a kromě toho, trochu, jak už tady zmínil Vladimír Dlouhý, ten začátek mé práce bylo takové kmitání mezi kanceláří a různými médii, protože pochopitelně analyzovat to, co se dělo, to bylo nesmírně zajímavé.

Václav MORAVEC, moderátor

Boj proti krizi se stává součástí předvolební kampaně v České republice. Obě nejsilnější politické strany, ODS a ČSSD mají v programech snižování zadlužování státní pokladny. Liší se ale v plánech, jak tomu dojít. Tady je součástí plánu sociálních demokratů.

Bohuslav SOBOTKA, 1. místopředseda strany /ČSSD/ /13. 3. 2010/

Jsme přesvědčeni o tom, že udržíme konkurenceschopnost a současně můžeme vrátit sazbu z příjmů právnických osob na úroveň roku 2008. Chtěl bych také jasně říci, že zvýšíme také příjmy státu ze státních podniků a státních firem s akciovou účastí a konečně také zvýšíme příjmy státu z provozování hazardních her, protože toto je oblast, na kterou se v minulých letech výrazným způsobem zapomínalo.

Václav MORAVEC, moderátor

Sociální demokraté také na příjmové straně státního rozpočtu počítají s tím, že zruší institut takzvané superhrubé mzdy. Připomínám, že superhrubou mzdu zavedla Topolánková vláda, když začneme u institutu superhrubé mzdy, pokud vy byste byli ministři financí, rušili byste tento institut po volbách? Luděk Niedermayer.

Luděk NIEDERMAYER, bývalý viceguvernér ČNB

Já si myslím, že ta oblast právě odvodu, to znamená nedanění, ale sociálních a zdravotních odvodů ve velké míře zamlžuje u nás situaci daňového systému a myslím si, že vyčištění tady tohohle a vůbec přestavení poměru zdanění a odvodu by bylo něco, co by naší ekonomice pomohlo a zprůhlednilo by to vztah občana a státu.

Václav MORAVEC, moderátor

Vy myslíte, že superhrubá mzda to zamlžuje, místo toho, aby to.

Luděk NIEDERMAYER, bývalý viceguvernér ČNB

Ne, naopak zrušení té superhrubé mzdy, ale myslím si, že ani ta superhrubá mzda v tom nezavedla dostatečný pořádek a není to jenom o tom, jak se ty čísla vykazují, ale jak je vůbec nastavený ten kanál daní a kanál odvodů.

Václav MORAVEC, moderátor

Tak byste se jí zastal superhrubé mzdy?

Luděk NIEDERMAYER, bývalý viceguvernér ČNB

Ano, ale asi bych ji upravil.

Václav MORAVEC, moderátor

Jak byste vy postupoval v souvislosti, Jaroslave Ungermane.

Jaroslav UNGERMAN, makroekonom ČMKOS

Já bych ji samozřejmě zrušil, protože podle mého soudu tak, jak je to dneska postaveno, jestli mi to dovolíte vysvětlit, tak je to udělaný tak, že vlastně ta mzda je spojená, tam je dneska 15 procent základní daň ze mzdy, že, a pak je tam někde strop na sociální a zdravotní pojištění. A já vám řeknu, když máte plat, který bude milion korun měsíčně, vy pak už ten další, každé další milion zdaňujete pouze 15 procenty, to je přece hrozně málo. A dokonce dochází k tomu, že vy si vlastně tyto peníze klidně můžete vzít, osazenstvu tý vaší firmy můžete klidně dát základní mzdu a z této, tyto peníze, který zdaníte pouze 15 procenty, vy můžete rozdělit a dát přímo lidem na jejich, prostě takříkajíc na ruku, jak se říká. A podle mého soudu to, co je dneska, je v podstatě kanál, jak poměrně velkých daňových úniků. Čili nemůže být superhrubá mzda nebo nemůže být v žádném případě rovná daň. Kdybyste měli prostě progresivní daň, která by zatěžovala tu část, dejme tomu, od 50 nebo 80 tisíc měsíčně, třeba 30 nebo já nevím kolika procenty, tak by vám tam tenhle ten kanál pro daňový úniky nevznikal. Vždyť si uvědomte, že v podstatě vy tímto způsobem vyčerpáváte nebo neodvádíte peníze, který jsou normálně mzdou, vy neodvádíte do sociálního, ani do zdravotního pojištění. V tom je ten základní problém.

Václav MORAVEC, moderátor

Vladimír Dlouhý, vy byste rušil superhrubou mzdu?

Vladimír DLOUHÝ, bývalý ministr průmyslu a obchodu

Ne, ale jak to, já můžu být stručný, protože to za mě řekl Luděk Niedermayer. A já myslím, že to, co popsal Jaroslav, je přesně to, co se skrývá taky pod tím, že bych to nějak upravil, že bych snažil se nebo vyřešit to, aby se to nedalo obcházet způsobem, který to Jarda, který Jarda popsal. Ale já se omlouvám.

Václav MORAVEC, moderátor

Jak byste ji tedy opravil konkrétně.

Vladimír DLOUHÝ, bývalý ministr průmyslu a obchodu

Já se omlouvám, jo, ale já přeci můžu dát nebo mám spousta jiných možností a kanálů, jak dát zaměstnancům své firmy něco na ruku.

Jaroslav UNGERMAN, makroekonom ČMKOS

Já neříkám, že ne, ale že to je.

Vladimír DLOUHÝ, bývalý ministr průmyslu a obchodu

A vracím se k Václavově otázce, já neumím to, do toho detailu a to opravdu pak musí lidi na financích, práce a sociálních věcí opravdu najít a jak já vždycky říkám, čerty potom v těch detailech, abyste opravdu tu transparentci udržel, udržel jste tu jednoduchost, udržel jste tu stimulaci, která jako tady je, je s tím spojena a současně, abyste zabránil zbytečným únikům.

Václav MORAVEC, moderátor

Neexistence pobídek pro zahraniční filmové štáby připravila Českou republiku jen v letech 2004 až 2007 o natáčení zahraničních velkofilmů za bezmála 10 miliard korun.

Příloha č. 6

Otázky Václava Moravce, úsek z 1. části pořadu dne 5. 7. 2009

Václav MORAVEC, moderátor

A jak bylo řečeno, začínáme aktuálně. Bleskové povodně už 2 týdny trápí Českou republiku. Naposledy potrápily Děčínsko, Semilsko a Českolipsko. Prvními hosty Otázek tedy jsou v Praze ministr financí Eduard Janota, v Brně šéf Asociace krajů, hejtman Jihomoravského kraje Michal Hašek a v Polomi v Olomouckém kraji, v jedné z nejhůř postižených obcí, pak Václav Sládeček. Pánové, děkuji vám všem, že jste přijali naše pozvání, vítejte v Otázkách. Dobrý den.

Václav SLÁDEČEK, starosta Polomi /nezávislý/

Dobrý den.

Michal HAŠEK, předseda Asociace krajů, hejtman Jihomoravského kraje /ČSSD/

Hezké odpoledne.

Václav SLÁDEČEK, starosta Polomi /nezávislý/

Dobrý den.

Václav MORAVEC, moderátor

Začneme u vás, pane starosto v Polomi. Ve vaší obci máte zhruba 20 vyplavených domů, zničené silnice a škody zatím odhadujete za 2 miliony korun. Co vám teď dělá největší starosti?

Václav SLÁDEČEK, starosta Polomi /nezávislý/

Tak největší starosti dělají nám teďka, abychom dali dohromady ty poničené cesty. To je tady největší takový problém, který tady občané mají. A dále samozřejmě, kdyby se zlepšilo počasí, aby to trošku víc vysychalo přirozenou cestou, nejenom pomocí těchto vysoušečů.

Václav MORAVEC, moderátor

Vy jste na začátku bleskové povodně kritizoval složky integrovaného záchranného systému, že u vás nebyly včas na místech, kde byste jako starosta Polomi potřeboval. Jsou u vás stále hasiči, protože, pokud se nemýlím, tak ve vaší obci bylo zapotřebí vyčerpat například vodu a asanovat zhruba 50 studní?

Václav SLÁDEČEK, starosta Polomi /nezávislý/

S hasičema jsme víceméně pro tento týden skončili, v pátek zhruba v 6 hodin, kdy jsme vyčerpali poslední studně, a jsme domluveni na fekál, by měl nastoupit v úterý a bude vyvážet septiky a žumpy. Já teda bych, pokud teda můžu, pokud jsem živě ve vysílání, tak bych chtěl poděkovat Hasičskému záchrannému sboru přerovskému okresu, jmenovitě pan Čoček, pan Šindler a pan Suchánek. To byli přátelé, teďka jsou to moji přátelé, kteří nám pomohli ve všem. Dále tady byli ještě velice aktivní vojáci, ano.

Václav MORAVEC, moderátor

A ta, a ta vaše úvodní kritika, když jste, když jsme kritizoval, když jste na začátku složky záchranného systému kritizoval, že jste je neměl na těch místech, kde jste je potřeboval mít?

Václav SLÁDEČEK, starosta Polomi /nezávislý/

To jsem kritizoval, ale to byla taková možná špatná chvílka, kdy jsme se domluvili, že tady budou v 8 hodin a nějak se to seklo. A bylo půl jedenácté a jaksi tady nebyly ještě, tak já jsem trošku byl takovej nějakej, no, trošku jsme se rozčílil. Tak proto byla ta moje, ten můj vstup takový ostřejší, když to tak řeknu. Ale posléze se to teda, já nevím, řekněme, od dvanácti, ano.

Václav MORAVEC, moderátor

Vy se, vy se teď v Polomi do stáváte do fáze obnovování.

Václav SLÁDEČEK, starosta Polomi /nezávislý/

Od dvanácti jaksi tadyk.

Václav MORAVEC, moderátor

Omlouvám se, že vstupuji do vaší řeči.

Václav SLÁDEČEK, starosta Polomi /nezávislý/

Ano.

Václav MORAVEC, moderátor

Ale vy se teď v Polomi dostáváte do fáze obnovování, vyprávěl jste mi, jak zpevňujete část silnice, jak jste v tomto týdnu zhruba 60 aut ve štěrku navezl do vaší obce.

Václav SLÁDEČEK, starosta Polomi /nezávislý/

Ano, dovezl štěrku ano.

Václav MORAVEC, moderátor

Ano, dá se, dá se říci, že neexistují žádné úřední komplikace, které vy teď jako starosta jedné z nepostiženějších obcí máte právě v souvislosti s obnovou vaší obce?

Václav SLÁDEČEK, starosta Polomi /nezávislý/

My jsme teda malá obec a myslím, že v těch malých obcích, které jsou postižení je víc a myslím si, že by bylo pro nás jaksi, kde nemáme žádný takový velký, velkou skupinu lidí, žádné referenty, jsem tady prakticky jako uvolněný starosta sám plus paní účetní, tak pro nás by velice pomohlo, kdyby teda přijel tady někdo kompetentní a řekl - ano, tady tato cesta je poničená, naběhneme na to za týden nebo za 14 dní, nebudou se ptát na žádné, jestli na to máme peníze, nebo z jakých peněz to půjde, ať to třeba zaplatí kraj nebo, nebo, nebo stát, nebo já nevím kdo. Ale aby přijeli, aby se to okamžitě řešilo, abysme nečekali zase měsíc, dva, tři, než se ty peníze seženou, než se udělá nějaké výběrové řízení a tak dále a tak dále. To je všechno zdlouhavé a ty lidi to jaksi nebaví taková práce.

Václav MORAVEC, moderátor

Jsou to teď ty největší starosti, které vy máte, aby zkrátka se například do zimy podařilo obnovit.

Václav SLÁDEČEK, starosta Polomi /nezávislý/

Ano.

Václav MORAVEC, moderátor

Silnice, poničení cesty nejen ve vaší obci.

Václav SLÁDEČEK, starosta Polomi /nezávislý/

Ano. To já si myslím, že jsme postižená obec, ale jsou obce, které jsou na tom podstatně hůř než my, jako třeba Jeseník nad Odrou a kolem toho Jičína, co znám tady jako v okolí.

Václav MORAVEC, moderátor

Otázka do Brna.

Václav SLÁDEČEK, starosta Polomi /nezávislý/

Tam teda opravdu.

Václav MORAVEC, moderátor

Ano, otázka do Brna na šéfa Asociace krajů, hejtman Michala Haška. Je teď, pane předsedo, možné z úrovně krajů zjednodušit ten administrativní systém a, řekněme, pomoci těm nejvíc poničeným obcím, především na Moravě, aby ony cesty byly opraveny, pokud možno do zimy?

Příloha č. 7

Otázky Václava Moravce, úsek z 2. části pořadu dne 3. 1. 2010

Václav MORAVEC, moderátor

Ne, jestli dovolíte, poslechněme si premiéra Jana Fischera.

Jiří PAROUBEK, předseda strany /ČSSD/

Ale já bych to dokončil, jestli dovolíte. Druhá věc, kterou bych rád řekl, je, že ta vláda Mirka Topolánka reagovala pozdě na krizi. Vy jste hovořili před rokem a něco o tom, fantazírovali jste s nejlepším ministrem financí světa o tom, jak budeme ostrůvkem v té krizi, v které se budou potácet ty další evropské země. To, co říká zkrátka Mirek Topolánek ...

Mirek TOPOLÁNEK, předseda strany /ODS/

To nikdo nikdy neřekl.

Jiří PAROUBEK, předseda strany /ČSSD/

... a Mirek, Miroslav Kalousek o ekonomice teď, má stejnou vypovídací hodnotu jako před rokem, bohužel.

Václav MORAVEC, moderátor

Zahrňte do té skupiny ještě prezidenta Václava Klause a jeho chřipku, když jste tak hodně zastáváte ...

Jiří PAROUBEK, předseda strany /ČSSD/

No, tak to nebyl vhodný výrok, já jsem to mnohokrát kritizoval. Pokud jde o to navýšení deficitů veřejných rozpočtů. No, skutečně tím nějakým trikem účetním se panu ministrovi, nejlepšímu ministrovi světa Kalouskovi, financí tedy ...

Václav MORAVEC, moderátor

Pane předsedo, opakovaný vtip není vtipem.

Příloha č. 8

Otázky Václava Moravce, úsek z 1. části pořadu dne 8. 3. 2009

Václav MORAVEC, moderátor

Vítejte a hezkou neděli vám všem. Už je to 10 let, co je Česká republika členským státem Severoatlantické aliance. Po 10 letech od vstupu do Aliance je drtivá většina veřejnosti přesvědčena o prospěšnosti členství v NATO. V prvních 10 letech členství České republiky v Severoatlantické alianci jsme byli svědky nejen profesionalizace a reformy České armády, ale i tří vojenských operací, kterých se zúčastnili i čeští vojáci - na Balkáně, v Iráku a Afghánistánu. V následujících minutách vám nabídneme tři pohledy na prvních 10 let České republiky v Severoatlantické alianci. A také budoucnost této instituce. Hosty Otázek budou bývalý premiér Miloš Zeman, bývalý generální tajemník Severoatlantické aliance, dnes vysoký představitel Evropské unie pro zahraniční a bezpečnostní politiku Javier Solana, ministryně obrany Vlasta Parkanová a náčelník Generálního štábu České armády Vlastimil Pícek. A o jakých tématech se po dnešních Otázkách začne mluvit? Nejvyšší státní zástupkyně Renáta Vesecká se nechystá odvolat pražského vrchního státního zástupce Vlastimila Rampulu. Rampula kritizoval ministra spravedlnosti Jiřího Pospíšila za personální změny u státních zástupců na severu Čech. Vysoký představitel evropské sedmadvacítky pro zahraniční a bezpečnostní politiku Javier Solana považuje Írán za hrozbu pro Evropu. Věří však, že nebude zapotřebí prohloubit sankce vůči této zemi.

Javier SOLANA, bývalý generální tajemník NATO

Myslím si, že Íránci nyní mají příležitost usednout u jednacího stolu a doufám, že nebude se nadále prohlubovat politika sankcí vůči Íránu.

Václav MORAVEC, moderátor

Rusko a Spojené státy americké chtějí spolupracovat na odzbrojení. Americká ministryně zahraničí Hillary Clintonová a její ruský protějšek Sergej Lavrov věří, že se obě země dohodnou na nové smlouvě o omezení strategických zbraní, a to dokonce roku.

Příloha č. 9

Četnost návštěv hostů pořadu Otázky Václava Moravce v roce 2009

Jméno hosta	Příslušnost k politické straně	Funkce	Počet návštěv v průběhu roku 2009
Janota Eduard	Nestraník	Ministr financí	9
Paroubek Jiří	ČSSD	Předseda strany	8
Topolánek Mirek	ODS	Předseda strany	8
Kalousek Miroslav	TOP 09	1. místopředseda strany, bývalý ministr financí	7
Schwarzenberg Karel	TOP 09	Předseda strany, bývalý ministr zahraničí	6
Barták Martin	Nestraník	vicepremiér, ministr obrany	5
Kohout Jan	Nestraník	ministr zahraničních věcí	5
Pecina Martin ⁸	Nestraník	Ministr vnitra	5
Sobotka Bohuslav	ČSSD	poslanec, statutární místopředseda strany	5
Vondra Alexandr	ODS	senátor, bývalý místopředseda vlády pro evropské záležitosti	5
Dolejš Jiří	KSČM	poslanec, místopředseda strany	4
Jakl Ladislav	Bez politické příslušnosti	ředitel politického odboru Kanceláře prezidenta republiky	4
Pospíšil Jiří	ODS	bývalý ministr spravedlnosti, poslanec	4
Dlouhý Vladimír	Bez politické příslušnosti	ekonom, člen NERV ⁹	3
Filip Vojtěch	KSČM	předseda strany	3
Hanák Jaroslav	Bez politické příslušnosti	1. viceprezident Svazu průmyslu a dopravy	3
Hašek Michal	ČSSD	hejtman Jihomoravského kraje, předseda Asociace krajů ČR	3
Kocáb Michael	Nestraník	ministr pro lidská práva	3

⁸ Martin Pecina oznámil svou kandidaturu do poslanecké sněmovny za ČSSD až na konci roku 2009, proto je v této práci považován za nestraníka.

⁹ Národní ekonomická rada vlády

Langer Ivan	ODS	místopředseda strany, bývalý ministr vnitra	3
Oberfalzer Jiří	ODS	senátor	3
Ondračka David	Bez politické příslušnosti	šéf české pobočky Transparency International	3
Rychetský Pavel	Bez politické příslušnosti	předseda Ústavního soudu	3
Říman Martin	ODS	bývalý ministr průmyslu	3
Švejnar Jan	Bez politické příslušnosti	ekonom, Michiganská univerzita, Institut CERGE-IE	3
Vít Michael	Bez politické příslušnosti	hlavní hygienik České republiky	3
Zeman Miloš ¹⁰	Bez politické příslušnosti	bývalý premiér	3
Bém Pavel	ODS	primátor Prahy	2
Benešová Marie	ČSSD	stínová ministryně spravedlnosti	2
Bradáčová Lenka	Bez politické příslušnosti	prezidentka, Unie státních zástupců	2
Doktor Michal	ODS	poslanec	2
Dusík Jan	SZ	1. náměstek ministra životního prostředí	2
Dvořáková Vladimíra	Bez politické příslušnosti	předsedkyně Akreditační komise ČR	2
Dytrt Alfréd	Bez politické příslušnosti	předseda Asociace ředitelů gymnázií	2
Fuksa Ivan	ODS	náměstek ministra financí	2
Gandalovič Petr	ODS	bývalý ministr zemědělství	2
Havel Václav	Bez politické příslušnosti	bývalý prezident	2
Houba Jiří	Bez politické příslušnosti	náměstek policejního prezidenta	2
Kalibová Klára	Bez politické příslušnosti	právníčka	2
Karas Pavel	Bez politické příslušnosti	meteorolog ČT	2
Kopicová Miroslava	Nestraník	ministryně školství	2
Kováčik Pavel	KSČM	místopředseda strany	2
Kužel Petr	Bez politické příslušnosti	prezident Hospodářské komory ČR	2
Liška Ondřej	SZ	předseda strany, bývalý ministr školství	2

¹⁰ Miloš Zeman vystoupil v roce 2007 z ČSSD, předsedou nově vzniklé Strany práv občanů – Zemanovci se stal až v roce 2010.

Marková Soňa	KSČM	poslankyně, stínová ministryně zdravotnictví	2
Martinů Oldřich	Bez politické příslušnosti	policejní prezident	2
Míl Jaroslav	Bez politické příslušnosti	prezident Svazu průmyslu a dopravy ČR	2
Motejl Otakar	Nestraník	ombudsman	2
Parkanová Vlasta	KDU-ČSL	ministryně obrany, místopředsedkyně vlády	2
Picek Vlastimil	Bez politické příslušnosti	náčelník Generálního štábu AČR	2
Příbáň Jiří	Bez politické příslušnosti	profesor, teoretik práva, Cardiff Law School	2
Rath David	ČSSD	hejtman Středočeského kraje	2
Rusnok Jiří	Bez politické příslušnosti	ekonom, člen NERV	2
Řápková Ivana	ODS	bývalá členka dozorčí rady ČSA, primátorka Chomutova	2
Sedláček Tomáš	Bez politické příslušnosti	člen NERV, hlavní makroekonomický stratég ČSOB	2
Svoboda Cyril	KDU-ČSL	předseda strany	2
Šebesta Jakub	Nestraník	ministr zemědělství	2
Šnajdr Marek	ODS	náměstek ministryně zdravotnictví	2
Špicar Radek	Bez politické příslušnosti	Svaz průmyslu a dopravy	2
Špidla Vladimír	ČSSD	eurokomisař pro zaměstnanost, sociální věci a rovné příležitosti	2
Štěch Milan	ČSSD	senátor, předseda ČMKOS	2
Tošovský Vladimír	Nestraník	ministr průmyslu a obchodu	2
Tůma Zdeněk	Bez politické příslušnosti	guvernér ČNB	2
Tureček Karel	Bez politické příslušnosti	náměstek ministra zemědělství pro vodohospodářství	2
Urban Milan	ČSSD	bývalý ministr průmyslu a obchodu	2
Veleba Jan	Bez politické příslušnosti	prezident Agrární komory ČR	2
Zelený Milan	Bez politické příslušnosti	ekonom	2
Další návštěvy	ODS		8
	US-DEU		1
	ČSSD		14

	KDU-ČSL		3
	SZ		4
	SNK-ED		2
	DSZ		1
	EDS		1
	Libertas		1